

OPINIA națională

Revistă săptămînală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDATIA "ROMÂNIA DE MÎINE"

PROBLEMELE ȚĂRII DIN PERSPECTIVA ȚĂRII

Opinia națională, democrația și statul de drept

Prof.dr. Aurelian BONDREA
PREȘEDINTELE FUNDATIEI
"ROMÂNIA DE MÎINE"

REPERE
ALE REFORMEI
SISTEMULUI
JUDICIAR

Prof. univ. dr.
ADAM POPESCU

pag.6

VERTIJ
SUB POVARA
TRANZIȚIEI
Ce gîndesc tinerii?

STUDEȚI AI UNIVERSITĂȚII "SPIRU
HARET" DESPRE EVOLUȚIA SOCIETĂȚII
ROMÂNEȘTI

pag.7

VEGHIND LA NEMURIREA NOASTRĂ

În memoria lui Constantin Brâncoveanu

Ningea la Sîmbăta de Sus,
Pe cer sta răstignit Isus
Si brazi înalți, urmîti să suie,
Îl smulgeau mîinile din cuie...

Din ochi i s-au pornit să cadă,
Ca lacrimi, fulgii de zăpadă,
Iar cernerea de peste creste
Părea o filă de poveste
Cu Brâncoveanu Constantin,
Vechi boier și domn creștin,
Ziditor de legi și datini
În păduri de brazi și paltini,
Ridicînd la citorii
Pe a neamului moșii,
În cari să se adăpostească
Sfînta lege românească
Să se știe-n totdeauna
Că am fost și suntem una,
Nu ne-a risipit furtuna!
Printre fulgii mari de nea,
Măre, ce mi se părea,
S-auzea și se vedea?
Lîngă-o neagră închisoare,
Striga Osmanul cu turbare:

"Să-ți lași moșia cu-nchinare!"

- "Eu nu am țară de vînzare
Și, să nu fie cu păcat,
Nu o voi scoate la mezat
Nici tăiat, nici spînzurat,
Nici pe cer crucificat...
Plătim cu viață! Luati aminte!
Dar sufletul nu se vinde..."

Înduioșat de vorba dulce
Ce-i amintește de Neculice,
Isus se smulge de pe cruce
Și pleacă-n zări și se tot duce,
Iar peste locul părăsit
Stă Brâncoveanu răstignit.

Hainii-i cer să-și lase legea,
Să-și schimbe preotul cu hogaia,
Să-și uite limba și credința,
Pe neam să-zeze suferința,
Să fie o supusă slugă,
Dar domnul toate le alungă.
Și orice-i cer e fără rost,
Căci el rămîne tot ce-a fost:
Păstor la neamul oropsit

Și împilat și urgit,
Supus la vremuri și la soarte,
Stejar în codrul fără moarte....

Și-o lună galbenă pe cer,
Cu-o-ncovoială de hanger,
Reteață toți copiii lui,
Ca jertfă sfîntă a neamului...
Cădeau mlădițele-n cărare,
Dar codrul rămînea-n picioare,
Cădeau eroi și martirii,
Poporul se-nfrunta cu zbirii,
El, singurul nemuritor,
Sieși zeu-mîntitor...

Ningea la Sîmbăta de Sus
Pe-un Brâncovean, ca un Isus,
Crucificat pe bolt-albastră,
Veghind la nemurirea noastră...

■ Ion DODU BĂLAN

Mănăstirea Sîmbăta de Sus
este citoria
lui Constantin Brâncoveanu

Anul aniversării MARII UNIRI BASARABIA acasă

Anul acesta întregul neam românesc de pretutindeni aniversează unirea tuturor provinciilor românești, aflate datorită vicisitudinilor istoriei, sub dominația unor imperii vecine - Basarabia, Bucovina și Transilvania cu țara mamă - România, înfăptuindu-se astfel Marea Unire, statul național unitar român - România Mare, pe pămîntul strămoșesc al vechii Daci.

Năzuințele de unitate națională ale românilor asupriți, confiștate prin atîtea jertfe, au izvorit, în primul rînd, din instinctul național de a constitui împreună cu întreg neamul românesc un singur stat pentru a putea apăra existența națională și interesele comune ale neamului românesc. Dar ele au izvorit și din dorința de a-și afirma demnitatea

nățională printr-o desăvîrșită neatîrnare de o altă voință decât de a lor proprie și, întrinind toți fiil neamului într-o singură forță, să-și poată satisface într-un mod plenar aspirațiile de progres-sociale, economice, culturale, naționale și, încă presus de orice, pentru a se bucura de libertatea atît de mult rîvnită, putindu-și exercita, cu respectul ordinii în stat, în deplină măsură drepturile civile și politice. Toate manifestările, demersurile individuale și collective ale românilor din provinciile istorice asuprite, reoglinDESC clar aceste ținte, urmărite, în mod permanent, secole de-a rîndul, zi de zi, prin lupte sociale și politice anevoioase și prin revoluții singeroase, cînd suferințele groaznice nu mai puteau fi înăbușite, sau cînd vremurile schimbă pretenție de explozie mai puternică.

■ Dr. Augustin DEAC

(Continuare în pag.6)

Primăvara, anotimpul tinereții

EDGAR PAPU sau stilul eruditiei

S-a stins din viață, în aprilie a.c., în vîrstă de 84 de ani, marele învățător Edgar Papu, omul care a reprezentat cu strălucire tradiția interbelică a culturii române, marcată de numele unor cărturari precum Tudor Vianu, George Călinescu, Lucian Blaga, Mircea Eliade, Constantin Noica. A contribuit, în chip hotărîtor, la formarea cîtorii generației de filologi, comparatisti, istorici de artă, critici literari. A înzestrat cultura românească cu o suită de lucrări fundamentale consacrate stilurilor - baroc, romanticism, classicism, manierism, demonstrînd că stilurile, departe de a fi niște construcții conjuncturale sau arbitrale, reprezentă în fapt realități ontologice. Edgar Papu a întemeiat o ontologie a stilurilor, de o frapantă nouitate în gîndirea europeană. A consacrat Renașterii un studiu original, urmînd reverberarea planetară a inițiativelor renascentiste și consecințele acestora în timp. A extins peripul cercetărilor și asupra culturilor extraeuropene, contemplînd dintr-un unghi ecumenic culturile islamică, culturile chineză și japoneză, culturile sud-americane. Abia din acest vast orizont, s-a întors și asupra culturii române, apreciindu-i timbrul propriu și valorile, locul aparte în cultura Europei și a lumii. Edgar Papu ne-a dăruit pagini esențiale despre Neagoe Basarab, Cantemir, Eminescu, Alecsandri, Sadoveanu și alții mari clasicii. Viziunea globală asupra dinamicelor culturilor și a relațiilor dintre acestea l-a condus la amendarea sincronis-mului, ca teorie explicativă, de fapt la întregirea acestuia prin fenomenul de protocronism. Sincro-

nizîndu-și mersul, împrumutînd unele de la altele, culturile - în viziunea prof. Papu - își păstrează întotdeauna personalitatea, asigurîndu-și dezvoltarea și prin gesturi novatoare, prin acte de anticipație sau de protocronism. Polemica în jurul ideii de protocronism, des-fășurată în anii '70-'80, a fost fertilă pentru cultura română, va fi fertilă și în viitor, într-un ceas istoric în care această cultură atît de greu încercată își va redobîndi demnitatea.

Eruditia prof. Edgar Papu era uluitoare, identică sau asemănătoare cu eruditia unor Tudor Vianu, George Călinescu, Mircea Eliade. Deci nu numai filologie clasică, greco-latînă, dar și ansamblul literaturilor europene și extraeuropene, dar și muzică, arhitectură, arte plastice, pe genuri și specii. Spre deosebire de eruditia lui Tudor Vianu - distant academică, spre deosebire de eruditia lui George Călinescu - frenetică și spectaculară, spre deosebire de eruditia lui Mircea Eliade - arătoare ca o jerbă de scînteie, eruditia lui Edgar Papu era întoarsă cu față către interior, introducîndu-te printr-o deschidere modestă în feeria unui palat. Asculțîndu-l sau citindu-l nu-ți explicăi vrăjă, deducții sau revelații păreau că îți aparțin. Ti se comunica și o sfială franciscană în fața acestor splendori, care, absolut toate erau rodul unui efort tenace și modest, un efort benedictin. În toate, prin tot modul lui de a trudi, de a gîndi, de a fi, Edgar Papu ne-a oferit un stil și un model. Fie ca acest model să reprezinte de aici încolo o constantă a culturii române.

■ Paul ANGHEL

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

Colegiul pentru reformă și relansarea economiei naționale:

- Acad. Alexandru Bîrlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zamfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță

Colegiul pentru problemele științei și învățământului:

- Acad. Stefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Stefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secără
- Prof. dr. G-ral (rez.) Emil Mihileac

Colegiul pentru problemele culturii și artei:

- Acad. Eugen Simion
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. doc. Alexandru Piru
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Tănase

Colegiul pentru ideea națională și socială în România:

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Adrian Păunescu

- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

Colegiul pentru doctrine politice și probleme ale relațiilor internaționale:

- Valentin Lipatti
- Prof. dr. Florea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad

Colegiul pentru problemele sănătății și protecției sociale:

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnicu
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu - membru de onoare al Academiei Române
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. Andrei Fircă
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Stefan Costea
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

Colegiul pentru problemele justiției, statului de drept și democrației:

- Acad. Valentin Georgescu
- Prof. dr. doc. Yolanda Eminescu
- Prof. dr. Vasile Gionea
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Cercet. șt. dr. Irina Zătescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Merfea
- Prof. dr. Mircea Stroia

**Director:
Prof. dr. AURELIAN BONDREA**

CATEDRA

"CONTUL CELOR 1900 DE ȘCOLI"

Este uimitor că de sărace și de neesentiale în fond sînt - cînd întrădevăr sînt - referirile la învățămînt din programul celor mai multe partide și organizații politice. Legăturile sau, mai bine zis, mențiunile formulate în tratat în aceste documente parcă ar avea în vedere o lume îndepărtată sau chiar străină și nu școala noastră românească, în cuprinsul căreia s-a plămădit, s-a înălțat, a pătimit pînă la răstignire și a reînviat de fiecare dată mai luminosă conștiința de sine a neamului. În copilăria mea am mai apucat case sărănești unde cărțile de învățămînt, bucoavnele ori abecadelele de altădată erau păstrate cu sfîntenie lîngă icoană și lîngă candelă, lectura lor fiind rostită ca o rugăciune, deopotrivă la ceasuri de bucurie sau de restrîște. De aici am deprins acest adevăr, pe care nul-am întîlnit formulat în nici o carte și în care tocmai de aceea voi crede în el pînă în ceasul din urmă: amenințat de atîtea ori în ființa lui națională, poporul român

și-a întemeiat întotdeauna rezistență inclusiv pe dominarea adversarului prin pricere, prevedere, intuire a devenirilor, aşadar pe învățătura extrasă din orice împrejurare și transformată într-o fină, dar puternică armă de luptă. Nu s-a cercetat îndeajuns acest militantism românesc, întemeiat pe străduința tenace de a învăța oricind, din orice, oricît de mult, cu orice chip, în povida oricui și, nu o dată, mai presus decît oricare altul. De atunci n-am început uimirea în fața venerației pe care țărani români o răsfringe de fiecare dată asupra învățăturii.

In povida discrepanței pe care și sub acest raport o oferă prezentul, cite nu s-ar putea pune, totuși, în mișcare în folosul învățămîntului, al științei de carte, chiar în aceste zile de dramatică înclăștare cu un destin sortit să ne fie mai ostil decît am meritat! Să ne gîndim doar la faptul că peste numai vreo 12 ani vom aniversa 1900 de ani de la biruința spiritualității latine în străvechea vatră a Daciei. În climatul de resurrecție și conștiinței noastre naționale va fi, îmi place să cred, un moment de amplă și înălțătoare evidențiere a temeiurilor, a spiritului nostru tutelar, a menirii noastre în lume și cum am putea să punem mai bine în valoare semnificația acestei sărbători decât prin construirea și inaugurația a 1900 de complexe școlare pe întregul

OASPEȚI AI FUNDĂȚIEI

În prima zi a lunii aprilie a.c., reprezentanți diplomatici ai unor țări arabe, acreditați la București, au fost oaspeți Fundației "România de Miine".

Au participat ambasadori și însărcinăți cu afaceri din Algeria, Jordania, Irak, Liban, Libia, Palestina, Siria și Sudan. În debutul întîlnirii, după tradiționalul "Bine ați venit!", profesor universitar, doctor, Aurelian Bondrea, președintele Fundației a prezentat diplomaților scopul instituției, compartimentele componente, cu un accent special pe activitatea și profilul Universității "Spiru Haret". S-au evidențiat posibilitățile largi de colaborare și contacte cu organisme similare din străinătate. Un film documentar, precum și vizitarea Centrului de calcul, au completat imaginea activității acestui așezămînt de învățămînt, știință și cultură din Parcul Tineretului.

În cuvîntul lor, prorectorii Universității, acad. Ion Coteanu, acad. Constantin Bălăceanu-Stolnicu, prof. dr. Constantin Mecu, prof. dr. Dorin Sarafoleanu, prof. dr. Ion Dodu Bălan, directorii generali, prof. dr. Constantin Vlad, prof. dr. Florin Chiriac și alții au supus atenției oaspeților aspecte din instituție de învățămînt și de cercetare în care își desfășoară activitatea. Au fost prezentate condițiile excelente de care dispune Fundația "România de Miine" în sfera cercetării și practicii științifice, în domeniul cultural, al învățămîntului universitar și postuniversitar.

Interesul oaspeților față de activitatea Fundației s-a oglindit și prin numeroase întrebări adresate gazdelor. Din discuțiile purtate au reieșit numeroase modalități și forme de colaborare și conlucrare, avanțajoase pentru toate părțile. Au fost subliniate bogatetele tradiții de prietenie și solidaritate româno-arabe, noile posibilități create de evoluția și

cuprins al pămîntului românesc?

Înăuntrul un vis care mă urmărește de mai multă vreme, tocmai pentru că el este pe deplin posibil. La înfăptuirea lui trebuie să parcurdem încă de pe acum, în următorii 12 ani putem construi 1900 de școli în povida oricărora greutăți economice, ba poate tocmai ca un început de depășire a acestora; 1900 șantiere de școli ar putea repuna în valoare cel puțin o parte din marea armată a constructorilor români, dintre care mulți se află astăzi în șomaj. Un cont popular, "contul celor 1900 de școli", ar putea fi inaugurat chiar de astăzi. El are deja în înscrисurile sale entuziasmul, solidaritatea, patriotismul curat al tineretului român, chemat de istorie să facă din visele neamului trepte ale autopurificării morale. Cînd ne amintim cum la Tg. Mureș, elevii au ieșit acum trei ani în stradă și, aprîndând luminări, și-au unit glasurile, ca într-o rugăciune, în fața unei agresiuni a răului, strîngînd: "Șora, Șora, nu ne despărți! Sîntem de naționalitate copii", dobîndim pe dată siguranța că un vis ca acel schițat mai sus poate fi împlinit mai ușor decît am fi înclinați să credem.

■ Mihai IORDĂNESCU

O nouă premieră de succes la Teatrul Național: "Părinti teribili" de Jean Cocteau, în regia semnată de Andreea Vulpe

și diplomații celoralte țări și-au exprimat dorința de cooperare, pe multiple planuri, cu instituțile Fundației, propunînd, ca într-un viitor apropiat, să se treacă la acțiuni concrete de colaborare. În acest cadru s-a exprimat disponibilitatea pentru contacte cu fundații și alte instituții cu profil asemănător din lumea arabă.

Întîlnirea cu diplomații unor țări arabe acreditați la București se înscrise în paleta largă de contacte pe care Fundația "România de Miine" le întreține și le dezvoltă cu un număr tot mai mare de personalități din țară și de peste hotare.

"Institutile științifice și de învățămînt din România se bucură de o înaltă apreciere"

- a declarat dl. Emile Bedran, ambasadorul Libanului la București, decanul corpului diplomatic.

În numele colegilor reprezentanți ai statelor arabe prezenți la această întîlnire, în numele meu personal, mulțumesc Fundației "România de Miine" și Universității "Spiru Haret" pentru organizarea acestei întîlniri și pentru dialogul prietenesc. Între România și țările arabe există relații strînse în toate domeniile de activitate. Am în vedere domeniile culturii, științei, economiei. Mulți tineri arabi au făcut studiile în România. El sînt astăzi foarte apreciați în țările lor, cu deosebire cei care s-au pregătit în domeniile medicinii, al tehnicii. După cum tot așa de adevărat este că institutele științifice și de învățămînt din România se bucură de o înaltă apreciere, de un bine-meritat prestigiu. Este larg cunoscut în lumea arabă Institutul de geriatrie "Ana Aslan", despre care a vorbit aici dl. acad. Constantin Bălăceanu-Stolnicu. Mai fac precizarea absolut necesară că multe componente ale economiei românești au ridicat numeroase și majore obiective economice, social-culturale în țările arabe.

Înăuntrul lor, prorectorii Universității, acad. Ion Coteanu, acad. Constantin Bălăceanu-Stolnicu, prof. dr. Constantin Mecu, prof. dr. Dorin Sarafoleanu, prof. dr. Ion Dodu Bălan, directorii generali, prof. dr. Constantin Vlad, prof. dr. Florin Chiriac și alții au supus atenției oaspeților aspecte din instituție de învățămînt și de cercetare în care își desfășoară activitatea. Au fost prezentate condițiile excelente de care dispune Fundația "România de Miine" în sfera cercetării și practicii științifice, în domeniul cultural, al învățămîntului universitar și postuniversitar.

Sîntem interesați să cunoaștem cît mai mult despre activitatea Fundației și a Universității. Eu sunt convins - și sper să fiu în asentimentul colegilor diplomați prezenți - că putem să vă ajutăm și să cunoaștem mai bine în țările arabe. Sîntem dispuși să acordăm și alte facilități în vederea stabilirii unui dialog continuu dintre instituții de la București și cele corespunzătoare din țările noastre.

Revin, și vă mulțumesc încă odată pentru invitația de a participa la această întîlnire. Vă doresc mult succes în misiunea nobilă pe care v-ați asumat-o. Să sperăm că vom avea contacte permanente de acum înainte.

Vă mulțumesc.

■ A consemnat Traian CARACIUC

CARTEA

UN SECOL DE INDUSTRIE ÎN ROMÂNIA

În vremurile noastre acaparate de clipă și cotidian a văzut de curînd lumina tiparului o carte de factură, pînă acum, singulară în perimetru editorial românesc: o lucrare de statistică istorică ce pune, implicit, în evidență virtuile "durării lungi". Este vorba despre "Evoluția economică a României. Cercetări statistico-istorice, 1859-1947", volumul I, consacrat Industriei. Elaborat în cadrul Institutului Național de Cercetări Economice și publicat de Editura Academiei Române în prima jumătate a anului 1992, masiva operă (632 p.) are ca autor pe prof. dr. Victor Axenciu, alături de care - la culegerea materialului documentar și la calculul datelor statistice - au mai participat Daniela Poenaru, Cornel Sîrbu și Iuliana Gherasim, cercetători la aceeași institut, precum și prof. dr. Matei Furdei, conf. dr. Gheorghe Popescu și lector dr. Gheorghe Peter de la Universitatea din Cluj.

Însumînd informația acumulată de-a lungul unui secol și supunînd-o unui comentariu metodologic unitar prin criteriile ce-l călăuzesc, lucrarea reprezintă, înainte de toate, prin caracterul ei, un util și fundamental instrument de lucru.

Este greu să redăm pe scurt, chiar și numai enumerativ, întreaga bogăție de date cuprinse în volum. El urmează să devină, de acum încolo, obiect de studiu amânunțit și atent al

specialiștilor de diverse profiliuri.

Seriile și datele statistice decinale și seculare constituite în lucrare au rolul să ofere cititorului, sub variate aspecte, evoluția industrială a României după crearea statului modern.

Volumul conține o prețioasă informație statistică privitoare la produsele principale ale industriei mari, la datele de bilanț ale societăților industriale, la învățămînt industrial, cadre tehnice ingineresci și inventii, la forța de muncă și raporturile de muncă. Se pot găsi, în fine, și informații privind ponderea capitalului străin și a celui românesc în cîteva momente semnificative și în diferite subramuri.

Fără a diminua cu ceva meritele echipei de colaboratori, însemnăm să le subliniem în mod deosebit pe cei ale dr. Victor Axenciu, un mare pasionat al cercetării de Istorie economică. Domnia sa este inițiatorul și "șeful de proiect" al lucrării, omul care, încă în urmă cu peste două decenii, visa "un corpus național de statistici" din toate domeniile semnificative ale dezvoltării noastre social-economice.

Avem deci în față o operă științifică riguroasă, străină de orice intenție de "actualizare" sau "contemporaneizare". Dar stă la îndemîna oricărui să observe că, în contextul surinărilor industriale "de tranziție" prin care trece astăzi țara, prezentarea amplă statistică-economică a traseului de un secol al creației industriale românești îmbracă, implicit și independent de cititor, o semnificație cel puțin dublă: ea atestă legătura organică dintre procesul de modernizare a societății românești și dezvoltarea ei industrială, iar, pe de altă parte, pledează ipso facto pentru răbdare, perseverență, muncă nezlăbită și înțelepciune în decizii, astfel încât noua "translație" istorică în miezul căreia ne găsim să fie efectuată în concordanță cu interesele noastre majore și de lungă durată.

■ Prof. dr. Vasile BOGZA

QUO VADIS REFORMA?

OFERTA POLITICĂ și strategia reformei

Statul de drept presupune un sumum de alternative politice
 ● Convergențe și divergențe în programele de reformă ●
 Optiunea electoratului este decisivă ● Virtuți ale unei oferte
 viabile ● Nici o reformă nu se justifică dacă nu determină o
 creștere economică ● Dureroase discrepanțe între strategia
 reformei actuale și demersurile efective.

Într-un stat de drept, caracterizat prin pluripartitism, oferta politică pentru tranzitie României la o economie de piață este extrem de variată, de la programe de reformă de stînga pînă la cele de dreapta. Fiecare partid își are programul său de reformă, mai mult sau mai puțin original, care dă personalitate partidului respectiv.

Oferta politică în viziunea statului de drept presupune un sumum de alternative, corespunzătoare principalelor forțe politice din țară, iar electoratul optează pentru una dintre acestea, cea pe care o consideră mai bună. În timpul alegerilor care au avut loc la noi, în septembrie 1992, s-a confruntat o mare varietate de alternative de reformă pentru tranzitie la economia de piață. Cu acest prilej, majoritatea electoratului a ales acea alternativă care a sosit-o corespunzătoare intereselor și năzuințelor sale. Deci, oferta politică trebuie să îndeplinească următoarele condiții: să fie penetrantă și atractivă pentru mase, să răspundă nevoilor concrete ale țării, să fie realistă și, prin urmare, să aibă șanse de aplicare, prezentând soluții eficiente la problemele economice cu care se confruntă societatea etc.

Îndeobște, oferta politică a diferitelor forțe politice care este prezentată electoratului are atît puncte convergențe, cît și puncte divergențe. Enumerăm cîteva din punctele convergențe: necesitatea tranzitiei, a reformei, a restructurării și retehnologizării, a privatizării etc. Acestea devin tot atîtea divergențe în programul concret al fiecărui partid în funcție de metoda de realizare a tranzitiei, ritmul acesteia, precum și privind principiile care sunt așezate la baza tipului de economie de piață spre care se tinde. Această ofertă, clasificată după criterii de convergență sau divergență poate fi împărțită convențional în trei mari grupe: de dreapta, centru și stînga. În afară de acestea sunt și grupe intermediare, în care doctrinele nu apar în formă pură și nu se suprapun integral cu nici una din aceste orientări, cum sunt centru-stînga sau centru-dreapta.

Partidele de dreapta, de esență liberală, militzează pentru terapia de soc, privatizare totală, piață liberă, liberalizarea prețurilor și a cursului valutar, reducerea la minim a intervenției statului și retragerea acestuia din economie, protecție socială cît mai redusă, restaurarea capitalismului etc.

Partidele de centru sunt pentru o strategie de reformă graduală, privatizare treptată, intervenție moderată a statului, prețuri controlate, protecție socială corespunzătoare ratei inflației.

Partidele de stînga sunt pentru înfăptuirea reformei economice cu un cost social cît mai redus și eșalonat în timp, în funcție de realitate, fără a se perturba și dezorganiza economia, privatizarea treptată și, în primul rînd, prin vînzarea de acțiuni salariailor, dirijarea, verificarea proceselor tranzitiei printr-un control sever asupra prețurilor și pieței valutare, precum și a resurselor materiale, a economiei mixte și redistribuirea echitabilă a veniturilor, continuarea pe baze moderne a industrializării țării pentru a se crea noi locuri de muncă și a se preîntîmpina apariția somajului, asigurarea unei protecții sociale solide, corespunzătoare de-

Alegerile din septembrie 1992 au sănchezit și respins o alternativă de reformă de esență liberală și au dat cîștig de cauză Programului F.D.S.N. de centru-stînga.

România are nevoie astăzi de o strategie de dezvoltare întemeiată pe realitate, cu posibilități certe de realizat, care să țină seama de situația dezastroasă în care se află economia. Fără o astfel de strategie, care să pună în valoare întregul potențial material și uman de care dispune țara, România nu are viitor.

Judecînd după strategia-program prezentată Parlamentului, noui guvern încearcă, după opinia mea, să tragă concluzii din experiența negativă a tranzitiei, din eşecul reformei. Reforma va fi continuată ca proces, însă conceptului, mai ales metodei de aplicare a acestuia i se vor aduce modificări substantiale. Deși încărcat de F.M.I. care îl obligă să respecte așa-zisele criterii de performanță, guvernul, prin strategia sa, încearcă o reajustare a reformei, o adaptare a acesteia la realitățile de astăzi ale economiei. Prințele elemente pozitive ale strategiei de reformă a guvernului menționează: reconsiderarea reformei, dându-i substanță, coerentă și subordonând-o unei strategii de dezvoltare; revenirea la rolul statului în coordonarea

procesului tranzitiei; definirea tipului de economie de piață pe care doarește să-l instaureze; asumarea responsabilității pentru apărarea și gestionarea eficientă a proprietății publice; reconsiderarea procesului de restructurare a priorității punerii în valoare a potențialului material industrial existent; aşezarea pe criterii economice a procesului de privatizare; punerea în concordanță a ritmului reformei cu cerințele vieții economice etc.

Acestea sunt numai cîteva din ideile de bază ale strategiei programului de guvernare. Ce i se poate reprosa, după opinia mea, acestei strategii este faptul că o serie de promisiuni făcute de F.D.S.N. în campania electorală practic nu se mai regăsesc în programul de guvernare. Am în vedere, în primul rînd, faptul că despre programul anticriză promis nu se mai amintește nimic. De asemenea, conceptul de economie socială de piață prevăzut în Programul electoral al FDSN nu este descifrat, nu rezultă spre ce variantă de economie socială de piață ne îndreaptă. Totodată, în strategia guvernului se constată o anumită tendință de alunecare spre liberalism.

Avînd în vedere că în România sunt forțe politice care doresc restaurarea capitalismului clasic, după cum afirmă unii, sau modern, după cum lăsau alții să se înțeleagă, sau o societate socială modernă - nici capitalism, nici socialism - întemeiată pe principiul echității și dreptății sociale, cum optează partidele de stînga, este necesar ca guvernul să-și declare deschis intenția: spre ce societate ne îndreptăm?

■ Prof.dr. Mihai PĂRĂLUȚĂ

REVOLUȚIA MARGINALISTĂ și economia de piață

(Continuare din numărul
trecut)

Perceperea și teoretizarea latului subiectiv este importantă pentru cunoașterea vieții economice iar contribuțile marginaliștilor trebuie apreciate la valoarea lor, ca și neajunsurile, de altfel. Ultimile decurg, în parte, din tendință marginaliștilor de a răspunde unilateralismului obiectivismului economistilor clasic, care n-au acordat atenția necesară resorturilor subiective, psihologice ale oamenilor, printre un unilateralism în sens invers. Noul unilateralism, subiectivismul, nu de puține ori i-a pus pe economistii neoclasici în fața unor situații ce nu se încadrau în schemele lor teoretice, fiind nevoiți să facă concesii obiectivismului. Apropierea între abordarea obiectivă a economiei, promovată de clasicii, și cea subiectivă a neoclasicilor marginaliști s-a impus ca necesară - o dovadă este și cursul declarat de unii economisti de revenire la Smith și Ricardo - dar ea se cere făcută nu prin combinații eclectice, ci prin fuziuni organice care să sporească încărcatura științifică și utilitatea practică, rezultată dintr-o sinteză superioară, a abordării obiective gen clasic și a celei subiective neoclasicice.

În perioada afirmării liberalismului clasic problema problemelor practică și științei economice era sporirea cît mai grabnică a avuției națunilor. În perioada marginalismului, a neoclasicismului lucrurile se schimbă. Dificultățile în realizarea mărfurilor, vînzarea-cumpărarea produselor create pentru a se perpetua activitatea economică sporiseră foarte mult. Acest fapt a influențat în direcția deplasării atenției economistilor de la sfera înmulțirii avuției prin impulsio-

nareea producției de mărfuri spre cea a circulației, în care mărfurile se vînd și se cumpără. În preocupările economiștilor marginaliști neoclasici pe prim plan se află sfera schimbului iar cea a producției pe plan secundar.

S-a afirmat tendința de detașare a economicului de implicațiile sociale și politice, marginaliștii promovînd ideea constituției unei științe economice pure, separat de economia socială. Dar orice activitate economică are loc cu participarea oamenilor, care intră unii cu alții în raporturi determinante, în toate sferele de activitate.

Accentele exagerate puse de unele curente și școli de gîndire economică pe aspectele sociale se cereau, de nevoile științei și practicii, aduse la dimensiunile lor reale, dar substanțială și politică nu pot fi rupte de cea economică fără sărăcirea ei. Promotorii revoluției marginaliste au fost puși adeseori în situația de a aduce ceva din substanța socială și politică în judecătile economice pe ușa din dos după ce o scosese mai înainte pe cea din față.

Primele mutații menționate au atras după ele și altele. Avem în vedere, mai întîi de toate, abandonarea teoriei obiective a valorii - conform căreia valoarea este o creație a muncii, după unii economisti, iar după alții ea este rezultatul conlucrării factorilor de producție precum capitalul, munca și natura - și înlocuirea ei cu teoria subiectivă a utilității marginale, după care valoarea nu are o substanță obiectivă ci este rezultatul aprecierilor subiective ale oamenilor. În această componentă a revoluției marginaliste se resimt cel mai mult implicațiile pozitive, dar și cele negative, ale ei. Este posibil ca multiplele confruntări și deseori concesii făcute în acest

domeniu să se datoreze și gradului ridicat de sensibilitate al acestui domeniu fundamental al economiei, dar și intereselor adverse. Să iată de ce. După teoria obiectivă, la baza prețurilor stă valoarea creată de muncă, în jurul căreia ele oscilează dar nu într-o amplitudine prea mare. Ceea ce nu este rău. Dar dacă prețurile se stabilesc mecanic, de la centru, fără luarea în considerare a gusturilor, preferințelor, nivelului veniturilor și alti factori, ele intră în contradicție cu aprecierile și preferințele consumatorilor care se decid să nu le cumpere și să rămână în stoc. Teoria subiectivă ia în considerare asemenea factori "moderatori ai deciziei" clientului, ceea ce nu-i rău. Dar dacă stabilirea prețurilor este datorată de cheltuielile de muncă vie și materializată și se face numai pe baza așa numitei "valorii comerciale" (rezultatul doar din jocul concurenței) se poate ajunge la situații în care valori obiective mari - cum sunt multe capacitați de producție la noi acum - să aibă prețuri mici ca urmare a dezchizibilului ofertă (mare) - cerere (mică) și să fie vîndute pe nimică toată.

Teoria surplusului de valoare a clasiciilor liberalismului, dezvoltată de școlile sociale, inclusiv marxiste, ca teorie a exploatarilor muncii de către capital și proprietatea funciară, a fost înlocuită cu teoria productivității marginale a factorilor de producție. Prin ea se demonstrează că niciunul din factorii de producție - muncă, capital, proprietate funciară - nu exploatează pe celalți; fiecare își apropie o parte din venitul societății în concordanță cu productivitatea sa marginală. De aici ar rezulta că echitatea în repartiție este perfectă, în teorie, dar în realitate lucrurile arată altfel. Noua teorie a repartiției - numită și a inputurii, adică a atribuirii factorilor de producție a părților din valoare care le revin - este considerată ca un aspect particular al teoriei utilității marginale a valorii și prețurilor, cu defecțiuni și inexactități observate de oricine.

Prin neoclasicism se introduc în teoria economică unele principii și concepții noi. Unul dintre ele este conceptul substituirii marginale a produselor oferite și/sau cerute în funcție de nivelul veniturilor cum-părătorilor. S-a adus în prim plan principiul după care comportamentul economic este, mai întîi de toate, hedonist, adică dictat de nevoia obținerii maximului de satisfacție și de sațietate (saturare) cu minimum de efort.

Legea Say, ca lege a debușelor, a fost transformată în legea echilibrului general numit și Walrasian, după numele economistului elvețian, L. Walras. De ea este legată și problema optimului economic ca realizabil în condiții de concurență perfectă, o concurență imaginată în condiții abstracte, ideale care nu poate fi înălțită în realitate decât în cazuri rare și pentru puțin timp.

Prin revoluția marginalistă s-au extins premisele pentru folosirea realizărilor matematice în analiza economică și formalizarea rezultatelor ei cu ajutorul ecuațiilor, modelelor, sistemelor etc. Au sporit șansele în cunoaștere și exprimare, în a împriima caracterul științific demersului economic.

Prima direcție, mai puțin ideologică și mai mult utilitară, a devenit precumpăratoare. Meritele promotorilor ei au căpătat recunoașterea cuvenită. Primul Premiu Nobel pentru economie a fost acordat întemeietorului ECONOMETRIEI, suedezul Ragnar Frisch, urmat de americanul P.A. Samuelson și de o pleiadă întreagă de econometricieni. Cu toate progresele pe această linie, știința economică se zbate în criză de mai bine de o jumătate de veac. De ce? Răspunsuri sunt multe, și, totuși, celul științei în criză se mișcă prea greu. În ce mă privește, socotesc că nu poate fi depășită criza fără schimbarea PARADIGMEI, fără așezarea științei economice pe temelii noi, care să însemne ceva substanțial mai mult decât revoluția marginalistă.

■ Prof. univ. dr. Ivanciu NICOLAE-VĂLEANU

ÎN DEZBATERE, PROIECTUL LEGII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

FUGA DE ȘCOALĂ

un fenomen care ia amploare

Stopați proliferarea analfabetismului !

Nu s-ar putea spune că dialogul ce a avut loc la Ministerul Învățământului între inspectorii generali școlari și demnitarii școlii românești a debordat de optimism. El a debutat cu analiza situației școlare pe trimestrul anterior; s-au făcut precizări privind concursul de admitere în liceu, desfășurarea bacalaureatului, a olimpiadelor școlare. S-a discutat proiectul bugetului (încă neaprobat) de austerioritate și multe altele. Spațiul nu ne permite să detaliem toate aspectele prezentate și care au, fiecare în parte, importanță sa deosebită în acest complex domeniu de activitate definit de toate mărimele zilei "prioritate națională", dar pentru care, la nici un palier al PUTERII nu se face aproape nimic. Vom stăruia, deci, doar asupra cîtorva aspecte pe care le considerăm cu adevărat alarmante nu doar pentru lumea școlii, ci pentru sănătatea spirituală a întregii națiuni.

Situația la învățătură la sfîrșitul primului trimestru școlar. Din 2 525 794 elevi înscriși în clasele I-VIII, firește, în acest an școlar, la finele primei etape de studiu erau neșcolarați 68 481, iar alți 25 931 aveau situația școlară neîncheiată (cei mai mulți din cauza absențelor, ceea ce echivalează cu un abandon mascat). Diferența dintre numărul celor înscriși și a celor care au terminat primul trimestru este de 21 789. Însumând numărul celor pierduți din evidență, cu al celor neșcolarați și cu situație școlară neîncheiată rezultă o "pierdere" de 116 201 elevi. Să mai facem un pas și să vedem cum stăm la liceu. Aici, numai la cursurile de zi, pierderile prin abandon sunt de 9 297, iar numărul celor cu situația școlară neîncheiată de 10 432. La liceu-serial suma celor două "pierderi" se apropie de 19 000 cursanți. Să mai adăugăm, tot la liceu, faptul că în urma concursului de admitere din vară au rămas necuprinși în nici o formă de Învățământ 32 764 elevi. Din 3 427 131 elevi care au urmat cursurile trimestrului I, 510 933 au medii la... limita supraviețuirii școlare. Să mai alăturăm la aceste cifre încă trei: 56 745 au note de și sub 7 la purtare; 4 080 elevi din clasele I-VIII au fost eliminati (mulți pentru absență), ceea ce este departe de a fi reglementar, iar din licee au fost exmatriculați 14 284 elevi... Bilanțul pierderilor este, în acest caz, grav. Dacă la toate acestea mai adăugăm și faptul că în România, azi, conform unui studiu al Comisiei Naționale de Statistică există 600 000 analfabeți (în majoritate femei) că față de anul școlar '89/90 populația școlară a scăzut cu 76 812, precum și creșterea alarmantă a părinților, în special din mediul rural, dar și a celor din unele așezări urbane, aflați sub presiunea sărăciei, își retrag copiii de la școală, situația, "la zi", a celor pîndîti de analfabetism este dramatică.

Pe acest fond, cînd nu învățământul, ci analfabetismul pare a deveni "prioritate națională", Guvernul prevede pentru învățământ, o finanțare de, doar 3,12 la sută din produsul intern brut (P.I.B.) - procent ce plasează țara noastră pe unul din ultimele locuri în "topul" internațional - față de o creștere necesară a efortului public pentru educație de 6-7 la sută din P.I.B. În față acestei realități se vehiculează, cu o ușurință condamnatibilă, sintagme... generoase, cu rezonanțe de-a dreptul ilare în contextul unei

realități crude, de genul "trebuie să atingem standardele de performanță ale învățământului din țările membre ale CEE și OECD". Dar cum, guvernajii "uită" să o spună. Nici ei și nici parlamentarii nu par a fi conștienți de paralizia intelectuală ce ne dă tîrcioale. Din rațiuni politice (?) în concepția actualului cabinet "descentralizarea" financiară se realizează prin "transferul" unor fonduri de zeci de miliarde de lei - destinate lucrărilor de investiții, reparării, întreținerii a unităților școlare - de la ministerul tutelar, la bugetul administrației locale (?). Deci, din acest punct de vedere, școlile ajung, din nou, pe mîna primăriilor și nu vor putea controla în vecii vecilor nici fondurile ce li se cuvin, nici cum să utilizeze ele. Ministerul Învățământului să-i opus. Dar, regreabil, nu a găsit înțelegeră la colegii săi de cabinet.

Pe acest fond, dar și al altor probleme ce frâmîntă lumea școlii, tirul interventiilor "de jos", în dialogul cu demnitarii școlii s-a concentrat pe: "Este inadmisibilă trecerea școlilor la cheremul primăriilor care nu au făcut și nici nu vor face nimic pentru noi" (Iași); "Liceele industriale rămîn la învățământ sau trec la ministerile de profil?" (Bistrița); "Debloarea unui vechi proiect de H.G. privind retrocedarea către școli a spațiilor ce au aparținut acestora" (Vrancea); "Revigorarea învățământului tradițional și reactualizarea unui mai vechi decret referitor la obligația familiei de a se implica mai mult în viața școlii" (Dolj); "Lipsa unui sistem științific de evaluare a cadrelor didactice" (Bră-

ila); "Restructurarea planurilor de învățămînt - pe discipline și clase - pentru a evita supraîncarcarea elevilor" (Cluj-Napoca); "Pentru reușita tranziției și a reformei să se umble la aspectele de conținut ale învățămîntului" (Arad); "Pentru a sta pe propriile picioare, școala are nevoie de bani și de un cadru legal, iar Statutul cadrelor didactice să fie pus în discuție publică" (Sălaj) ...

Din numeroasele intervenții ale ministrului învățământului - ce vădesc nu doar bune intenții, ci și o reală dorință de deschidere spre nevoile școlii, ale dascăliilor ei - am reținut: ● Alcătuirea în județe a unor comisii de "aerisire" a programelor școlare și echilibrarea raportului dintre discipline ● Necesitatea declanșării reformei în școala românească pentru a stopa degradarea ei ● Descentralizarea din întregul sistem să fie dublată de autoritatea și competența inspectorilor, a dascăliilor și ea să nu fie folosită pentru plata polițelor ● Școlilor de la periferia orașelor și a județelor să li se acorde aceeași atenție ca celor "de centru" ● Toți dascălii să fie lămuriti cu aspectele de fond ale reformei; inclusiv cei din minister ● Calitatea învățământului nu se judecă după numărul de olimpii ● Nu sînt mulțumit de situația materială a cadrelor didactice, dar ajutați-mă și dv. prin eliminarea dezbinărilor ce există între dv. ● Vă cer să nu încălcăți legea, să nu faceți abuzuri în funcțiile ce le aveți, iar în școli singura politică care este admisă este politica învățămîntului; demnitatea v-o cucerîți singuri, la catedră și ea trebuie recunoscută de toți ceilalți".

Și, am adăuga noi, stopați proliferarea analfabetismului!

■ Aurel GHIMPU

Prețul regresiunii economice și morale

Abandonul școlar, ca fenomen cu o continuă extindere în România ultimilor ani, acuză grave hiatusuri în concepția factorilor noștri de putere, dar și dereglați adînci la nivel social, iar dacă toate acestea vor continua, refacerea economică și morală a țării devine practic imposibilă. Cea mai dureroasă dereglaire este mentalitatea, tot mai răspîndită astăzi, că știința de carte nu mai reprezintă o condiție a reușitei. Din perioada interbelică și pînă aproape de zilele noastre, existența individuală la noi s-a întemeiat, în genere, pe exercitarea unei meserii, a unei profesii. Chiar dacă aceasta nu întotdeauna era recompensată la adevărată ei valoare, meseria rămînea totuși "brățără de aur". Astăzi, nivelul corupției și, în genere, devianță socială din România subminează această realitate, creîndu-i un fel de antidot în credința nemărturisită, dar ferm urmată, că tocmai știința de carte, cu rigorile ei inclusiv morale, frînează direct și indirect îmbogățirea peste noapte sau peste zi, la care visează o întinsă populație de lumpeni.

Vine apoi o altă realitate, cel puțin la fel de dureroasă, care presează și mai puternic: căderea în condiția de șomer, tot mai frecventă îndeosebi printre tineri, efectuîndu-se în afara oricărăi selecții valorice, aduce ca un fel de fatalitate ce nu ține seama nici de eforturile și nici de pregătirea cui-va. Din care pricină, șomajul devine implicit un izvor de descurajare a ti-

neretului tocmai în eforturile sale de pregătire școlară. Pe de altă parte, actuala realitate din agricultură, unde domină mica proprietate, iar inventarul tehnic al fermierului este ca și inexistent, dictează folosirea intensivă a copiilor la muncile agricole și, ca atare, retragerea lor de la școală în jurul vîrstei de 12-13 ani. Făță în față cu aceste realități, scădere exigenței didactice, vizibilă și ea în proporții de masă, nu doar în cazul celor cîtorva zeci de mii de profesori necalificați, nu mai poate conta ca o deficiență majoră, din moment ce, după cum se știe, întronarea exigenței școlare, a emulației educative este condiționată de un număr suficient de mare de școlari.

Sub presiunea acestor dureroase realități nu este de mirare că pînă și absolvenții de gimnaziu manifestă o respingere sistematică față de liceele industriale și față de cele agricole, chiar în zonele cu un mai accentuat profil industrial ori agricol. Din această perspectivă, Raportul asupra concursului de admitere în liceu, în școala profesională și a înscrierii în școala complementară sau de ușnici, pentru anul școlar 1992-1993, întocmit recent la Ministerul Învățământului, ilustrează cum în 17 dintre județele țării (între care Alba, Bacău, Brașov, Brăila, Constanța, Dâmbovița, Galați, Iași, Prahova, Sibiu, Suceava, Tulcea și), ocuparea locurilor repartizate liceelor industriale s-a făcut într-o proporție de sub 50 la

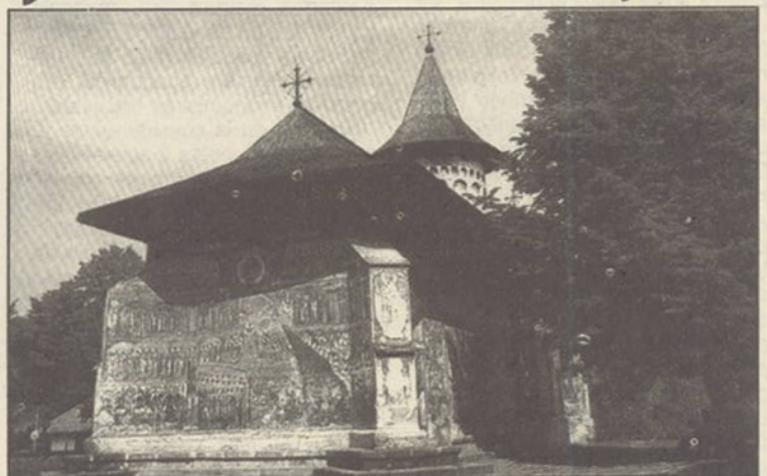
sută. În privința liceelor agricole, o situație asemănătoare se întîlnește în 16 județe, între care Bihor, Caraș-Severin, Constanța, Dolj, Gorj, Iași, Satu-Mare, Sălaj, Vrancea și.

Unul dintre remedii acestei situații de criză, noi îl identificăm de mai multă vreme în creșterea duratei învățământului general și obligatoriu la 10 ani (vezi "Opinia Națională" nr. 2). Ne face plăcere să regăsim această soluție și în amintitul Raport. Un ciclu complet de 10 ani exercită, se pare, o atracție mai puternică îndeosebi printre părinți, pentru că, pe de o parte, el poate oferi un grad mai echilibrat și mai eficace de pregătire teoretică și practică, o mobilitate profesională mai accentuată, iar pe de altă parte, chiar și numai doi ani în plus sub scutul școlii îi feresc pe tineri, la vîrstă lor cea mai critică, de influențele nocive care bîntuează astăzi societatea română.

nească. Frecenta "explicație" a factorilor noștri de putere cum că în actualele condiții economice, orice prelungire a duratei școlare afectează negativ un buget și aşa insuficient, pălește în față exorbitantelor costuri sociale pe care le provoacă - și le va provoca și mai mult în viitor - abandonul școlar în România. Să nu uităm că printre puținele atuuri pe care străinii ni le recunosc astăzi este tocmai nivelul de instrucție școlară al marii majorități a populației, apreciat ca cel puțin egal mediei europene de acest gen. Cine vrea ca în confruntarea dură ce se anunță pentru începutul secolului 21, România să fie depozitată de una dintre principalele ei arme de apărare și de atac împotriva subdezvoltării?

■ MIHAI IORDĂNESCU

Ştefan cel Mare și Voronețul

"Iară Ștefan-Vodă, mergînd de la cetatea Neamțului în sus pre Moldova, au mărsu pe la Voroneț unde trăie un părinte sihastru, pre anume Daniil. Și bătînd Ștefan-Vodă în ușa sihastrului să-i descuie, au răspunsu sihastrul să aștepte Ștefan-Vodă afară pînă ce și-a istovit ruga. Și după ce ș-au istovit sihastrul ruga, l-au chemat în chilie pe Ștefan-Vodă. Și s-au ispovedit Ștefan-Vodă la dînsul. Și au întrebat Ștefan-Vodă pre sihastru ce va mai face, că nu poate să se mai bată cu turci: încînă-va țara la turci, au ba? Iarsihastrul a dzis să nu o încînă, că războiul este a lui, numai, după ce va izbîndi, să facă o mânăstire acolo, în numele Sfintului Gheorghe, să fie hramul bisericii. Deci au și purces Ștefan-Vodă în sus, pre la Cernăuți și pre la Hotin și au strîns oaste, feluri de feluri de oameni. Și au purces în gios. Iarturci, înțelegînd că va să vie Ștefan-Vodă cu oaste în gios, au lăsat și ei cetatea Neamțului de a o mai bate și au început a fugi spre Dunăre. Iar Ștefan-Vodă au început a-i goni din urmă și a-i bate, pînă i-au trcat de Dunăre. Și întorcîndu-se înapoi Ștefan-Vodă s-au apucat de a făcă mânăstirea Voronețului. Și au pus hramul bisericii Sfintul Gheorghe."

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a făcut, nu demult, prin mijlocirea Televiziunii Române, un apel către conștiința publică românească să încerce să pună capăt construirii unui asemenea complex hotelier. Nu stă în putere Patriarhiei să opreasă această fărădelege, dar opinia națională are dreptul și datoria să-și rostească glasul.

Nu cumva e vorba de o tentativă de catolicizare a Sucevei lui Ștefan cel Mare (pe care arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților o numește "pericol de catolicizare")? Nu știu neguțorii de locuri sfinte că Iisus Cristos i-a alungat (și i-a biciut) pe cămătarii din templu? Nu-și aduc ei aminte că Iuda Iscarioteanul s-a spînzurat după ce a primit cei 30 de arginți (preț al vînzării lui Iisus Cristos?) Dacă afacerile-s-afaceri și arginții storși din ele nu au nici un fel de miro, o miasmă, mocnită în Gura Humorului și răbufnită în Suceava lui Ștefan cel Mare și-n leagănul de sihăstrie al pustnicului Daniil, se răspindește acum pretutindeni și nu-și va pierde... "parfumul" în România de mîne. Să nu se piardă din vedere că, oricum vor evolua lucrurile, concluzia lui Titu Maiorescu - cum că butada iezuită "Scopul scuză mijloacele" trebuie modificată: "Mijloacele justifică scopul" - își sporește din ce în ce mai mult actualitatea. Istoria Românilor este lecția magistrală a viitorului României, iar Biserica Ortodoxă Română este - cum a caracterizat-o Gînditorul fără de pereche al scrișului românesc - "Maica noastră spirituală".

■ Ion Mihail POPESCU

Opinia națională, democrația și statul de drept

(Continuare din pag.1)

Caracterul și amplarea schimbării

Sociologia a sesizat mai demult, dar rămîne mereu dateoare cu noi explicații de ce și în ce măsură procesele schimbărilor economice, sociale, politice, culturale determină "fluxuri" și "refluxuri" în planul conștiinței și comportamentului oamenilor. Oasemenea datorie, a cărei scadență poate că a și trecut în unele privințe, presează și asupra cercetării sociale românești, mai ales din perspectiva contribuției la explicarea atât fenomenei contradictorii ale trecerii la ceea ce se numește, cu un termen generic dar și general, economia de piață.

Desigur, această trecere, apreciată oarecum euforic și în necunoașterea de cauză, drept nu prea îndelungată, se desfășoară pe fondul unei stări de criză în aproape toate domeniile. Iată de ce opinia națională nu poate rămîne indiferentă nici față de cauzele mai îndepărtate sau mai recente ale situației, nici față de efectul crizei asupra oamenilor, a viitorului lor și al tării în ultimă instanță. Afirmam în articolul anterior (nr. 4/1993) că acestea sunt probleme care nu se pot amîna, iar cunoașterea directă, descifrarea analitică și explicarea cauzală a mentalităților din vreme de criză pot fi de un real folos eforturilor naționale conștient angajate pentru dezvoltarea unei economii moderne. Aceasta nu poate fi concepută fără înțețeniearea democrației pluraliste și afirmarea funcțională a statului de drept. În acest context, un rol primordial revine exercitării drepturilor și libertăților fundamentale ale oamenilor, așa cum sunt ele înscrise în Constituția României și cum se manifestă sau ar trebui să se manifeste în viața cotidiană.

Dar, o problemă esențială, de dezbatut îar prin aceasta și de "rezolvat", cel puțin conceptual, se arată a fi însăși clarificarea, în folosul opiniei naționale, a naturii crizei multiple în care se află România, asemenei altor țări de pe continent și din lume, iar prin aceasta a orizontului spre care se îndreaptă ori este îndreptată, mai precis, a naturii social-economice a viitorului. Aceasta, cu atât mai mult cît - evident, din rațiuni pe care nu ne propunem a le examina, având în vedere caracterul nepolitic al Fundației "România de Miine" și al publicației sale - circulă de la un timp aprecierii, după părerea noastră, unilaterală. Astfel, se susține - desigur, nu de către unii și aceiași oameni, dar aproape de fiecare dată fără argumente, că în ce privește prezentul, ar fi vorba doar de o criză economică sau numai de una politică, "însoțite" sau "accentuate" de o criză morală. Credem că oricare din aceste variante explicative, cu sau fără pretenții doctrinare, reflectă o doză mai mare sau mai mică de subiectivism; analiza realistă a vieții românești din ultimii ani relevă o împletire a crizei, predominantă rămînind aspectele economice. De fapt, din experiența mondială, inclusiv a României, se poate spune că, dacă politica poate cîștiga sigur prin economie, adică prin politica orientată spre redresarea economiei, economia pierde mai tot timpul prin politică, adică politica ce se declară pentru reformă, dar nu promovează consecvent și coerent reforma,

susținind că neagă trecutul dar nu spune sau se ferește a spune care va fi viitorul.

În condiții de criză economică, aproape automat apare stresul politic și pluralismul, în loc să faciliteze depășirea dificultăților prin spirit cooperant, dacă este luat în serios interesul național, generează și propagă dificultăți. Nu este de mirare că astfel criza este transferată și în perimetru moralei sociale, costurile sociale subminind încrederea, deruind opinia oamenilor, chiar opinia națională, dacă nu se produce la timp reechilibrarea sub cele mai diferite aspecte, de la viața economică la cea politică, de la fiecare din acestea la cea morală, civică.

În același timp, în ce privește viitorul, acesta nu poate fi lăsat mult timp fără identitate social-economică. "Economie de piață" este prea mult și totodată, prea puțin spus; s-a mai spus și "economie socială de piață" dar nici în acest caz nu lipsesc confuziile atât la emițătorii teoriei sau formulei cît și la receptorii ei. Uneori și destul de "în trecăt" s-a adus în discuție termenul de "capitalism", cu o timiditate teoretică explicabilă în felul său, dat fiind ineditul trecerii istorice de la "socialism" (dacă a fost) la capitalism. Mai transțante au fost atitudinile critice la adresa "capitalismului sălbatic" pentru a combate de fapt comportamente mai mult de ordin moral, cum ar fi corupția. Pentru a înțelege și a recepta schimbarea, opinia publică are nevoie să se descifreze caracterul acesteia, scopurile urmărite, cele imediate și cele de perspectivă.

Funcția valorizatoare a sondajelor de opinie

Există diverse modalități de a cunoaște, de a aprecia și, în cele din urmă, chiar de a influența opinia publică, factor care, la rîndul său evoluează tot ce se petrece în interesul și în afara sa, influențează strategii, politici și poziții ale structurilor organizate. Este un adevăr prea evident pentru a intra în detaliu sau a face apel la argumente, de astfel bine cunoscute.

În ce privește situația actuală a țării, apare evident rolul tot mai influențabil al factorilor politici și sociali (partide, structurile și instituțiile Puterii, sindicate) ca și al celor economici, fără deosebire de natura și structura proprietății (societăți comerciale private, mixte ori aparținând statului); toți acești factori au, totodată, și capacitatea de a acționa complementar, cooperant pentru ca tranzitia să nu rămînă doar un cadru specific de manifestare a crizei, fie sectorial, fie general. Democrația pluralistă, adică reunirea în forme convenite a tuturor forțelor social-politice este fertilă și reală, în măsura în care lasă urme în viață reală, în opinia colectivă. Se înțelege, cîstigurile democrației pluraliste se răsfring asupra tuturor, dar cu valori deosebite, potrivit unui adevăr foarte simplu și plin de înțelegere: "după faptă și răspplată". Într-o formă de răspplată este și valorificarea unor acțiuni sau altora, a unor poziții programatice de către opinia publică. În acest sens, concluziente și edificatoare, din mai multe puncte de vedere pot fi considerate sondajele naționale ale IRSOP, realizate în primul trimestru al acestui an și pu-

blicate de ziarul "Libertatea" care își însoțește astfel opera cotidiană de informare cu aceea de prezentare periodică a unor sinteze sau evaluări aparținând opiniei publice reprezentative.

Primul dintre sondaje se referă la situația economică, întrebările fiind centrate în jurul temei "Grijii și speranțe ale românilor din 1993". În privința mersului reformei, potrivit sondajului, 43% din cei intervievați sunt de părere că direcția proiectată "este bună", în timp ce alti 43% sunt de părere că ar fi "greșită". La întrebarea dacă România va reuși să opreasca în acest an criza economică numai 16% răspund afirmativ iar 58% consideră că nu va reuși. Sondajul oferă o imagine sumbră asupra "demoralizării sociale", subiecții apreciind că fenomene devastatoare cum sunt hoția, înșelătoria, mita, lenea și ineficiența ar fi răspîndite pe scară largă. Oricum, sondajul conține întrebări și răspunsuri cuantificate care permit descrifrarea pe un diapazon larg și semnificativ a vieții economice și sociale.

Asemănător se petrec lucrurile și în cazul sondajului mai recent, "Părerea românilor despre politică și politicieni". Acesta pune în lumină, alături de un interes relativ scăzut pentru politică, unele aspecte de care nici un politician realist, care se respectă și respectă democrația, libertatea și interesele naționale, nu se poate dispensa, indiferent de poziția sa pe scenă vieții politice. Astfel, dacă "înțește în țară", "evitarea unui război cu vecinii", "crearea economiei de piață" și "democrația" sunt considerate de 81% dintre români ca fiind cele mai importante probleme politice, rezultă că opinia națională și-a structurat semnificativ, cu maturitate și realism, opțiunile. Aceasta obligă la un comportament pe măsură al tuturor forțelor politice, fie că participă la guvernare, fie că sunt în opozitie. De altfel, în opinia publică, activitatea de pînă acum a Guvernului este apreciată ca "foarte bună" și "destul de bună" de 28% dintre subiecții, în timp ce 49% consideră că nici opozitie nu ar reuși mai bine să scoată țara din criză; numai 13% ar dori un guvern al Convenției Democrate iar 16% un guvern FDSN, însă 37% ar vrea un guvern de coaliție și 27% "o conducere autoritară, de mînă forte". Din moment ce este covîrșitoare opțiunea pentru democrație, prin "conducere autoritară" se înțelege, probabil, consecvență în adoptarea legilor și fermitate în aplicarea lor coerentă, însătoare de eficiență în conducerea reformei. Totodată, nu este deloc magulitor că între 65% și 84% din eșalonul reprezentativ chestionat a acumulat păreri negative despre majoritatea politicienilor.

Opinia publică exprimă astfel, mai transțant, aprecieri și dorințe, privind economia și politica, iar cercetarea socială poate sesiza, uneori chiar evalua cu oarecare precizie, starea de spirit, gradul de înțelegere și receptare a diverselor strategii și programe.

Important este ca asemenea cercetări, în care sunt interesate Fundația "România de Miine" și Universitatea "Spiru Haret", dar și revista "Opinia Națională", furnizînd sistematic, prompt și obiectiv rezultatele ei, să fie receptate și luate în considerație de toți factorii socio-economi ci încînt, mereu supuse reflecției colective, fenomenele examineate să fie receptate și evaluate din perspectiva intereseelor naționale, a consolidării democrației și statului de drept, problemă de care se va ocupa articolul următor.

La Ministerul Culturii, specialiști români și străini dezbat proiectul internațional multimedia "Constantin Brâncuși" inițiat de Centrul European de Arte Vizuale.

INIȚIATIVE ALE FUNDАȚIEI "ROMÂNIA DE MÎINE"

SĂNĂTATEA ca resursă a DEZVOLTĂRII

Responsabilitatea socială și curajul cu care "România de Miine" abordează problemele acute ale societății noastre, se însoțesc de o tratare la cel mai înalt nivel cultural-științific. A fost și cazul dezbatelerii "Sănătatea ca resursă și factor al dezvoltării", organizată recent de Fundație-Institutul de Învățămînt și Cercetări Medicale, în colaborare cu Ministerul Sănătății, Institutul de Igienă și Sănătate Publică și Academia pentru Alimente și Alimentație și "Asociația Română de Sănătate Publică și Management Sanitar", temă determinată de o situație deosebit de gravă: după o sută de ani, este prima dată cînd România înregistrează o scădere a populației; în 1992, mortalitatea a depășit natalitatea, fenomen care nu a apărut nici în timpul războielor, nici în vremea marilor epidemii.

Căutînd cauzele, moderatorii discuțiilor, foarte interesante, ce au avut loc cu această ocazie - domnii profesori dr. Manole Cucu, Dan Enăchescu, Dorin Sarafoleanu, dr. ing. Ovidiu Popescu, prof.dr. Stefan Costea - au orientat schimbul de opinii spre trei probleme deosebit de importante: 1. Conceptul de sănătate ca drept fundamental al oricărui cetățean, dar nu unul între celelalte drepturi, ci ca "o prioritate a priorităților", de care depinde dezvoltarea noastră în continuare; 2. Nevoia de reformă, concepută ca adaptare dinamică, permanentă la condițiile de sănătate ale unei colectivități. Ea trebuie să ofere soluții de introducere a elementelor de competiție, de punere în mișcare a unor noi mecanisme bazate pe date științifice fundamentale oferite de specialiști și oameni de știință care, după cum s-a afirmat, nu au fost suficient antrenări în elaborarea noii strategii în domeniul sănătății și, nu în ultimul rînd; 3. Educarea și informarea populației prin toate formele mass-media privind starea sănătății și a gradului ei de prioritate, nevoia de a se schimba MENTALITATEA - privind starea de sănătate. Ideea că fiecare cetățean trebuie să devină "gestionarul" propriu sale sănătății. În acest sens să înțeleagă utilitatea noilor sisteme de sănătate - nevoie dinamică de reformă în sănătate.

Specialiști cunoscuți precum doamna prof.dr. Carmen Busuioc - Universitatea "Spiru Haret"; prof.dr. Gheorghe Dobre - Institutul Național de Economie, membru AAA; prof.dr. Sebastian Dumitrasche - Institutul de Igienă și Sănătate Publică; prof.dr. Mircea Leonte - "Universitatea Dunării de Jos" - Galați, membri AAA; dr. ing. Gheorghe Lepădatu - președintele Academiei pentru Alimente și Alimentație; prof. dr. Cornel Stanciu - Universitatea "Spiru Haret", membru AAA - au subliniat că nesemnalarea la timp a acestor grave stări și neluarea de măsuri imediate vor duce la pierderea de sub control a situației. "Vom fi cu toții vinovați - au arătat vorbitorii - față de generația viitoare!" S-a subliniat de asemenea, că ultimii trei ani au accentuat îngrijorător deficiențele deja existente în domeniul sanitar, subînțîndu-se astfel sănătatea populației, din ce în ce mai săracă, mai sufocată de costuri, agresată de stres, de traful de azi pe mîne, de poluare, de apariția unor vicioi cărora tineretul, în mitemul său, le-a căzut pradă. Responsabili de starea de sănătate sunt, desigur, pînă la serviciile medicale mulți alți factori, care se situează în domeniul economiei generale și, în primul rînd, în cel al producției agro-alimentare. Dacă sănătatea este o resursă a dezvoltării, s-a arătat, alimentația este, la rîndul său, o resursă de bază a sănătății. Generațiiile de tineri prost hrănite astăzi vor da naștere la rîndul lor la generații de tarati. Proportia dezastrului în domeniul alimentației poate fi dezvăluită dacă din rafturi s-ar scoate produsele de proveniență străină, de multe ori de foarte proastă calitate, s-ar vedea că locul a rămas gol. Unde sînt produsele românești? Nu este capabilă oare o țară cu posibilitățile României să-și hrănească populația? Continua scădere a nivelului de trai și va pune grav amprentă asupra sănătății, iar pericolul creșterii degenerării și nu ai regenerării este imens. Regenerarea din punct de vedere al costurilor medicale este mult mai scumpă, pe cînd prezervarea se poate face pe grupuri de populații mari, cu un număr mai mic de specialiști.

Dezbaterea organizată la inițiativa Fundației "România de Miine" a încercat să atragă atenția tuturor factorilor responsabili că sănătatea este nu numai un drept fundamental al omului, ci și un factor al dezvoltării, iar omul, singura categorie de resurse inepuizabile va fi întotdeauna beneficiarul dezvoltării.

■ A consimnat Anda MIHAILIDE

REPERE ALE REFORMEI SISTEMULUI JUDICIAR

Amplul proces de reorganizare judecătoarească-expresie a consolidării democrației și statului de drept ● Un principiu fundamental - autonomia și independența puterilor în stat ● Se valorifică o tradiție a sistemului românesc de organizare - înființarea Ministerului Public ● Opțiunea pentru încadrarea Ministerului Public pune capăt unei lungi controverse ● Un nou statut pentru procurori ● În sistemul judiciar românesc se introduc curțile de apel.

Parte integrantă a strategiei de edificare a noii societăți democratice de drept, restructurarea sistemului judiciar conferă acestui proces complex și atotcuprinzător temeiuri riguroase.

Transformările profund democratice ce se produc în țara noastră își au sorgintea în separația puterilor în stat și în modul lor de organizare, funcționare și conlucrare. Reforma economico-socială ce se configerează și se definitivază este produsul și rezultatul consolidării statului de drept care se exprimă și în modul de organizare a structurilor sale.

În ceea ce privește puterea sau autoritatea judecătoarească, precizăm că la 4 august 1992 a fost promulgată Legea pentru organizarea judecătoarească, intrată în vigoare la 13 august 1992, odată cu publicarea în Monitorul Oficial al României. O serie de dispoziții ale legii, cum sunt cele cu privire la compunerea și funcționarea instanțelor judecătoarești și a parchetelor, admitemea în magistratură și răspunderea disciplinară a magistraților intră în vigoare la data de 1 iulie 1993.

Este deosebit de semnificativ faptul că încă din primul capitol, legea prevede că puterea judecătoarească este separată de celelalte puteri ale statului și are atribuții proprii ce sunt exercitate prin instanțele judecătoarești și Ministerul Public. Deși constituie puterea judecătoarească, există o delimitare precisă între atribuțiile și competențele instanțelor judecătoarești și atribuțiile și competențele Ministerului Public.

În concordanță cu Constituția țării, cu principiile democrației și ale convențiilor internaționale la care România este parte, legea prevede că instanțele judecătoarești înfăptuiesc justiția în scopul apărării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, precum și în scopul apărării și a celorlalte drepturi și interese legitime deduse judecății. Instanțele judecătoarești procesele privind raporturile juridice civile, comerciale, de muncă, de familie, administrative, penale, precum și orice alte cauze pentru care legea nu stabilește o altă competență.

Ministerul Public reprezintă în activitatea judiciară interese generale ale societății și apără ordinea de drept și în egală măsură apără și drepturile și libertățile cetățenilor. Autonomia și independența puterilor în stat sunt reflectate și în principiul autonomiei și independenței judecătorului. Art. 4 din lege stipulează că "nimeni nu este mai presus de lege" iar "justiția se înfăptuiește în mod egal pentru toate persoanele, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială". Independența judecătorilor este garantată și prin faptul că aceștia sunt numiți de Președintele țării și sunt inamovibili.

Un progres vădit pe calea democratizării justiției și, în același timp, un

reper al reformei sistemului judiciar îl constituie triplul grad de jurisdicție în marea majoritate a proceselor. Începând cu 1 iulie 1993 vor funcționa: judecătorii, tribunale, curțile de apel și Curtea Supremă de Justiție. Mărire gradul de verificare a legalității și temeinicii hotărîrilor instanțelor de fond creează o mai mare încredere în justiție, iar prin înființarea curților de apel se înlesnește accesul cetățenilor la valorificarea drepturilor ce le pretendă, pe cale judecătoarească.

Alte principii de bază ale legii de organizare judecătoarească referin-

du-se la egalitatea tuturor cetățenilor în fața justiției precizează că în activitatea de judecată se folosește limba română. Pentru a nu dezavantaja minoritățile naționale, se prevede că cetățenii ce aparțin acestor minorități, precum și persoanele care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română, au dreptul de a lucea cunoștință de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii prin interpret; în procesele penale acest drept este asigurat în mod gratuit.

Este demn de remarcat faptul că înființarea Ministerului Public a pus practic capăt unor dezbateri și controverse cu privire la statutul juridic al procurorilor, care, în legislația anterioare, aveau atribuții implicită o poziție independentă de natură să-i asigure imparțialitatea, era considerat fie o instituție a puterii executive, fie un organ de supraveghere a respectării legilor, fiind necesar să rămână strâns și față de activitatea executivă și față de cea judecătoarească. Plasarea Ministerului Public în sistemul puterii executive ar fi fost sinonimă cu continuarea folosirii acestei instituții în scopul realizării politicii elaborate de către guvernul constituit din partidul aliat la putere, ceea ce ar fi afectat, în continuare, drepturile și libertățile cetățenilor. Tot așa cum nici rămînește Ministerul Public ca un sistem de sine stătător nu ar fi fost o soluție ideală întrucât ar fi echivalat cu creația unei a patra puteri în stat, cu rol de supraveghere a respectării legilor - situație instituționalizată în statul socialist.

Ministerul Public este independent în relația cu celelalte autorități publice și își exercită atribuțiile numai în temeiul legii și pentru asigurarea respectării acesteia. În activitatea lui, Ministerul Public își exercită atribuțiile prin procurori, constituți în parchete de pe lângă fiecare instanță de judecată, față de care, însă, sunt inde-

pendente. Pe lângă Curtea Supremă de Justiție funcționează Parchetul General condus de procurorul general ajutat de doi adjuncți. Spre deosebire de judecători, membrii parchetelor sunt organizați pe principiul jerarhic. Dispoziții procurorului jerarhic superior - date în conformitate cu legea - sunt obligatorii pentru procurorii în subordine. Organizarea jerarhică a parchetelor dă dreptul procurorului general să exerce controlul asupra tuturor parchetelor.

Art. 37 precum și următorul din lege precizează că dispozițiile ministrului justiției, date prin procurorul general, în vederea respectării și aplicării legii sunt obligatorii pentru ținătorii procurorilor. De asemenea, ministru justiției poate exercita controlul prin procurorii inspectori din cadrul parchetelor de pe lângă Curtea Supremă de Justiție și curțile de apel asupra tuturor membrilor Ministerului Public.

Legea instituie obligația pentru magistrații-judecători și procurori - de a depune jurământul înainte de începerea profesiei. Odată cu aceasta se reintroduce Consiliul Superior al Magistraturii care are în competență soluționarea celor mai importante probleme ale judecătorilor și procurorilor.

Date fiind semnificația și dificultățile muncii de magistrat, eoul și consecințele sale pe plan social, legea înscrie măsuri de apărare a judecătorilor și procurorilor prevăzând o selecție profesională deosebit de exigentă pentru admitere în magistratură. În magistratură se menține obligația de stagiu de 2 ani, înainte ca judecătorul sau procurorul să fie declarat, pe bază de examen-definitiv.

Opțiunea pentru ridicarea prestigiului magistraților și al meritului obiectivității și independenței lor dobindește și ea concretizare prin Legea de organizare judecătoarească, care interzice magistraților să facă

parte din partide politice sau să desfășoare activități publice cu caracter politic. Astfel, art. 83 din lege prevede că "funcția de magistrat este incompatible cu orice altă funcție publică sau privată cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior." Magistrații pot însă colabora la publicații de specialitate, la publicații cu caracter literar, științific sau social dar nu au dreptul ca în materialele lor să se pronunțe cu privire la problemele curente de politică internă. De asemenea, le este interzis magistraților să dea consultări scrise sau verbale în probleme litigate, chiar dacă procesele respective sunt pe rolul altor instanțe decât cele la care își exercită funcția și nici să-și exprime public părerea asupra unor procese aflate în curs de judecată.

Legea prevede că pentru nerescpectarea unor obligații de serviciu, magistrații răspund disciplinar. Examinația și sancționarea abaterilor magistraților este dată, după caz, în competența Consiliului Superior al Magistraturii sau Comisiile de disciplină a Ministerului Public.

După prezentarea pe scurt a unor din principiile Legii pentru organizarea judecătoarească care, reprezentând în fond concepția românească a reformei sistemului judiciar, este evident că structurile organizatorice ale justiției românești au fost reclădite, reașezate în cadrul lor democratic și constituie o doavă concluzentă a înfăptuirii democratice în țara noastră a actului de justiție și a consolidării statului de drept.

■ Prof. dr. Adam POPESCU
Decanul Facultății de Drept și Administrație Publică a Universității "Spiru Haret" - București

ANUL ANIVERSĂRII MARII UNIRI BASARABIA ACASĂ

(Continuare din pag. 1)

Toate rezoluțiile adunărilor naționale de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia, exprimând voința și dezideratele supreme ale obștii românilor de pretutindeni au fost întemeiate și păstrurate în fiecare cuvînt al lor de aceste idealuri clar formulate și precis fixate pentru toate generațiile constituind o sfîntă Evanghelie consacrată prin sângele atât mucenici ai neamului și ai credinței românești.

Condițiile istorice interne și internaționale din anii 1917-1918 au favorizat unirea cu Tara Mamă mai întîi a Basarabiei, provincie românească ruptă din trupul Moldovei de țărismul hrăpăret încă în anul 1812. Pregătirea unirii acestei provincii, asuprute a cunoscut un proces complex și el s-a finalizat la 27 martie/9 aprilie 1918, cînd la Chișinău în capitala Republicii Moldovenești democratice și independente, deputații din Sfatul Țării, întruniti în Adunare Constituantă au hotărît cu 86 voturi pentru, 3 împotriva și 36 abstineri, unirea acestui stat românesc cu România, concretizată în următoarea Rezoluție: "În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară: Republica Democrată Moldovenească (Basarabia) în hotarele dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza principiului, ca noroadele singure să-și hotărască soarta lor de azi înainte și pentru totdeauna, se unește cu Mama sa - România".

Etapele procesului de revenire a acestei provincii istorice în matca ei firească, ca și semnificația deosebită a acestui istoric de la 27 martie/9 aprilie 1918, au fost evocate cu relevanță istorică de către unul dintre marii patrioți basarabeni, Vasile Stroiescu, șeful mișcării naționale din Basarabia, cu ocazia prezentării Expunerii de Motive făcută la 29 decembrie 1919 în Parlamentul României Mari de la București, pentru a fi ratificată hotărârea istorică de la Chișinău. "Prin libera voință a norodului său, sublinia deputatul Vasile Stroiescu, Basarabia, în 27 martie/9 aprilie 1918 s-a reînscris la Patria-Mamă de care silnicia țărismului rus o ținuse despărțită timp de 106 ani. Acest mare act s-a făcut datorită următoarelor împrejurări: Prima împrejurare este că în Basarabia subjugată, cu toate sfotările de un secol ale autocratismului rus nu s-a îndoito singură clipă că este dintr-un neam deosebit de toate cele cu care împărăștea jugul robiei țărismului. Iardin sănătatea acestui neam au răsărit neconitenit oamenii care, nu numai că au simțit toată povara robiei în care era ținut poporul lor, dar au păstrat neclintită nădejdea că va avea un sfîrșit și nu au încetat de a lupta pentru aceasta. Țărismul rus a putut să împiedice ca toate aceste simțăminte să iasă la suprafață, dar nu a reușit niciodată să le suprime!

A doua împrejurare a fost prăbușirea regimului țarist, care a lăsat pentru moment tuturor neamurilor subjugate de fosta Rusie, putința de a-și afirma aspirațiile și de a hotărî ele însăși de soarta lor. În

acei moment unic, neamul nostru din Basarabia a putut să ia în mînă cîrma proprietății sale interese. Si astfel, după sute de congrese ținute spontan în toate orașele, tîrgurile și satele Basarabiei ca și în afara ei, congrese care au determinat creația Sfatului Țării în 20 octombrie 1917, deschiderea lui în 21 noiembrie 1917, proclamarea Republicii în 2 decembrie același an și a independenței țării în 24 Ianuarie 1918, făcute toate acestea cu participarea tuturor naționalităților, confesiunilor și claselor sociale, a tuturor autorităților, organizațiilor, societăților și corporațiilor culturale, economice și profesionale din toată Basarabia, s-a dezlipit pentru vecie de Rusia, îndrumîndu-se spre tîntă supremă spre care orice neam conștient trebuie să meargă.

Făcută din libera voință a întregului popor, reintegrarea Basarabiei în unitatea Românească trebuie înțeleasă nu ca pe un act de putere, ci ca un act de cea mai înaltă echitate, ca ultima etapă a unui proces complex de restaurare a dreptății călcătă în picioare de țărismul rus timp de 106 ani. Această restabilire a dreptății încălcate a avut loc nu numai în direcție națională, ci în toate direcțiile vieții politice, economice, culturale și sociale și nu numai pentru majoritatea românească, ci și pentru toate elementele etnice și confesionale din acea țară. Principalele laturi ale acestui proces de restabilire a dreptății se cuprind în reforma pentru împărtășirea țăranielor, nedreptății sub regimul rus. Chiar maselor mari la viață publică, prin dreptul de vot, universal, egal,

direct și secret și, ca urmare, redarea poporului a dreptului său de a se administra prin oameni ieși din sănătate. Restabilirea limbii și culturii poporului român basarabean, în toate drepturile și rosturile din care fusese alungată: școală, biserică, administrație, justiție și ca colaborator acordarea pentru minoritățile a dreptului de a-și cultiva limba lor în școală și în afara de școală. Descentralizarea administrațivă și sprijinarea atribuțiilor autorităților locale reprezentau alte realizări de substanță. Într-un cuvînt, restabilirea dreptății pentru toți locuitorii țării, indiferent de naționalitate și confișie.

Episodul final și culminant al acestui proces de restabilire neamului românesc dintre Prut și Nistru și a minorităților conlocuitoare cu el, în drepturile lor sacre, a fost unirea cu România, proclamată în 27 martie/9 aprilie 1918. Unirea tuturor românilor într-un singur stat, este un act al dreptății istorice și al civilizației umane.

În numele acestei sfînte dreptăți, deputatul Vasile Stroiescu cerea ca Adunarea Națională a României Mari să ratifice această unire a Basarabiei, încorporind-o în statul român al neamului reînregătit.

Entuziasmul general și aplauzele furtunioase de aprobare unanimă ale Adunării Deputaților l-au determinat pe Nicolae Iorga, președintele Parlamentului român să conchidă: "Domnilor deputați, consider aceste aclamații ca expresia voluntului unanim al Adunării".

Îată cîteva repere semnificative ale primului episod istoric din procesul făuririi statului național unitar român din 1918, episod despre care într-o altă împrejurare același Nicolae Iorga a apreciat deosebit de sugestiv: "BASARABIA S-A CE-RUT ACASĂ!"

VERTIJ SUB POVARA TRANZIȚIEI CE GÎNDESC TINERII?

NAȘTEREA ÎNSEAMNĂ SUFERINJĂ

Red.: Cum vi se pare situația societății noastre?

Mădălina Iancu: Nu putem fi indiferenți, ne marchează, dar cred că nu știm de unde și să ajungem altundeva, trebuie să treacem prin purgatoriu.

Red.: Să ne curățăm prin spaime, prin stres, prin revoltă de cele ce se întâmplă în jurul nostru, să fie oare acesta un purgatoriu?

M.I.: Nu știu, deinde, perioada de trecere este așa, putea să fie altfel, o suferință tot ar fi existat. Nu sunt pesimistă, dar nu cred că s-ar putea să fie mai bine în următorii 4-5 ani. Acum ne exprimăm liber, dar încă nu ne ascultă nimeni.

Red.: Dar progresul există.

M.I.: Da, ne spunem părerea cu voce tare, nu ne temem că ni se va întâmpla ceva. Mai avem însă multe de făcut și n-o să fie ușor, totul e să nu ne pierdem speranța.

Red.: Să-și fi pierdut speranța cei care persistă în opțiunea de a pleca "de-acasă", din țară?

M.I.: Moralul nostru este super căzut; un tînăr de 25 de ani care a terminat o facultate așteaptă să vadă că nu degeaba a învățat. În plus, un tînăr dorește să se căsătorească, să-și întemeieze o familie. E mai mult decât imposibil. Am văzut tineri absolvenți care lucrează ca vînzători, dar dacă se duc în Occident, constatănd că se cîstigă bine, rămîn acolo deși nu doresc, sănătatea și-o facă.

Red.: Desigur, și acolo sunt oameni care clachează.

M.I.: În plus, acolo ești considerat un străin, un intrus.

NU NE ASCULTĂ NIMENI

Andreea Vatau: După părerea mea o țară în care se vorbește despre un "anume fel" de democrație nu poate avea decât un viitor nesigur. Acum ea nu oferă nici o perspectivă.

Red.: În ce fel legătă lipsa de democrație de lipsa de perspectivă?

Adrian Cadar: Deci, unele limite ar putea exista; de pildă, se spun foarte multe lucruri în virtutea existenței democrației, dar nimeni nu ne bagă în seamă, mai ales nu trage concluzii practice.

Andreea Vatau: Din momentul în care există democrație, există libertate. Dar la noi nu este democrație adeverătată.

Red.: Democrația în formare are și imperfecțiuni.

A.V.: Eu nu cred că există straturi succesive în trecerea de la nedemocrație la democrație. Există ori democrație, ori nedemocrație.

Red.: Ceea ce ne lipsește este exercițiul polemicilor inteligente; ne enervăm, aruncăm în luptă sentimente, pasiuni. Sperăm că vom depăși tarele acestei perioade în care totul este în reconstrucție.

Adrian Cadar: Este o perioadă grea. Poate greșim; poate în viitor vom concluziona că alta ar fi trebuit

Titlul articolului de față este nu premsa ci concluzia lui. Redacția a invitat șase studenți ai anului I, Facultatea de Filosofie - Jurnalistică a Universității "Spiru Haret" la o discuție privind evoluția actuală a societății românești. Așa cum se va vedea, studenții au dovedit o percepție extrem de nuanțată a României contemporane, focalizată cu deosebire în jurul problemelor libertății și democrației, a șanselor lor de supraviețuire și progres. Sinceritatea lor este emoționantă, în schimb și neliniștile și tulburările lor sunt consemnante: unde îi va duce vertijul în care au fost prinși? Nu dăm soluții, punem doar întrebări, care să ia pulsul. Darcine sunt vindecătorii?

să fie formula de trecere.

Red.: Suntem în situația de a construi o anumită experiență; cred însă că uneori ne erodăm, ne irosim excesiv, încercând să ne agățăm de o anumită experiență - oare de cînd rămasă în urma vieții de vreme ce și cei ce au produs-o caută acum altceva?

Mădălina Iancu: S-a afirmat că ar trebui să urmăram modelul japonez sau suedez care, de fapt, nu ni se potrivește. Inițial, poate gestul de a da un respiro oamenilor a fost de înțeles după atîta muncă fără reparație; am ajuns însă să ne complacem în această situație și nu dăm seama cît de mult grevează asupra situației noastre economice.

Adrian Cadar: La concernele japoneze există aproape un ritual al muncii, dimineața se cîntă imnul concernelor; au placerea de a lucra.

Mădălina Iancu: Cînd să se formează placerea de a lucra, cînd anii în șir unii se așezau la masa de lucru cu cafeaua, se apropia ora 10, iar alții asudau?

Red.: Încercăm să ne integrăm într-un sistem care să ne permită să ne mișcăm comod sub aspect profesional, politic.

M.I.: Dar garanțile că mă voi putea mișca liber în continuare, fără să mă simt constrînsă?

Red.: O societate nu poate exista lipsită de unele constrîngeri, însemnînd o anumită disciplină și nu haos care, după cum vedem, generază foarte multe probleme de natură să strezeze societatea, o înăbușă, o descurajează, intimidează pe indivizi, le blochează inițiativa.

M.I.: Pe de o parte; pe de altă - generează plăcileală, indiferență, izolare.

Andreea Vatau: Da, chiar și acest sentiment de frustrare și lipsă de libertate vine dintr-o anumită atmosferă și o anumită stare morală a societății.

Adrian Cadar: Poate și lipsa condițiilor materiale limitează libertățile la care aspiră omul.

Red.: Într-adevăr, ce folos că fiecare cetățean poate obține ușor un pașaport, dacă nu are resursele finanțare care să-i permită să călătorească?

A.C.: Suntem liberi pe un anumit perimetru, al nostru.

Andreea Vatau: În decembrie, cînd a fost "marea revoluție" există un optimism general, nimeni nu se gîndeau la ce va fi; toți se gîndeau la ce este, mai mult, în primele zile nimeni nu se mai gîndeau la perioada comună. De ce acum trebuie să facem niște conexiuni cu perioada comună?

Adrian Cadar: Din acel decembrie ar fi trebuit să rămînem cu o doză de optimism. A ținut o perioadă. Dar a dispărut total. Cît a durat?

Andreea Vatau: Pînă în februarie '90, cînd au început marile mitinguri, cînd se striga "Nu jos Ceaușescu", iar Mazilu spunea: "Nu jos Ceaușescu, jos comunismul! și Securitatea". De atunci am început să ne cam pier-

dem optimismul. De ce?

Adrian Cadar: Pentru că am fost înselați de o grămadă de lucruri.

A.V.: Deci, în acești trei ani ne-au fost înselați așteptările. Deci, cum putem să vedem noi viitorul țării, dacă în trei ani Guvernul ne-a estompat în totalitate optimismul, cum?

Red.: Poate că ne-am așteptat la prea mult deodată.

A.C.: Practic, după revoluție, noi n-am sătuit ce să facem cu libertatea.

Andreea Vatau: Înainte de decembrie, toți gîndeau la fel împotriva unuia singur, acum, toți suntem împotriva fiecăruia dintre noi. Nu mai reprezentăm o forță unică și fierbinte, ci forțe dispersate; acționăm fiecare bezmetic și împotriva celuilalt.

Adrian Cadar: Ne luptăm unul cu celălalt.

Andreea Vatau: Suntem în stare mai curînd să băgăm cuțitul în cel care ne contrazice decît să spunem: lasă, cîndva, ori el își va da seama, ori eu! Aceasta însă ține de educație și cultură.

Red.: Fiecare dintre noi avem cîte puțin de cedat; important este să avem calm și înțelepciunea de a nu spune: numai eu sunt democrat, numai eu stăpînesc adevărul!

A.V.: Unii susțin anumite lucruri tocmai pentru a-i provoca pe ceilalți.

Red.: Trecînd peste toate acestea, ar trebui să înțelegem că niște aspirații și normal să existe și să sperăm că se vor netezi pentru a rămîne numai polemica înțeleaptă și curată, iar intoleranța să dispară treptat.

ȘI TOTUȘI VIITORUL?

Mădălina Iancu: Eu nu pot să-l văd în roz.

Adrian Cadar: Eu cred în schimbare. Dacă noi suntem viitorul, noi vom face ceva. Nu-i putem aștepta

pe alții - să se deschidă noi linii de creditare, de finanțare, noi ajutoare.

Alin Mirel Gălușcă: Una din cauzele care fac ca viața noastră de azi să fie atât de complicată este politicianismul excesiv; deși suntem în opoziție, o spun cu tristețe că opozitia politica de azi nu reprezintă o soluție; judecînd după cum a pierdut alegerile a dovedit că nici nu are un program serios de a depăși criza. Există o mare doză de amatorism din partea politicianilor. Lipsesc politicianii de elită, suntem mulți amatori în politică, iar ei nu fac altceva decît să-i acopere pe rechinii politici și îi dezorienteză pe alegători. O altă cauză: naționalismul trîmbătat. Soluții de ieșire? Nu văd, suntem cam pessimist.

Red.: Unde să găsim resursele pentru a face ce trebuie pentru țară?

A.M.G.: Trebuie pus accentul pe învățămînt, pe educație ca fiind esențială. Este o soluție pe termen lung. Pe termen scurt, am avea nevoie, poate, de un sistem mai democratic. Dacă un grup are o problemă comună să și-o discute și să o soluționeze într-o manieră convenabilă tuturor. Realizarea democrației ar da oamenilor încredere. O lege care nu este adoptată de către oamenii cărora este adresată nu este o lege perfectă, care să te îmbile să-o respecti. Ar trebui să existe o mai mare comunicare între cetățeni și reprezentanții lor în instituțiile decizionale pentru a crește aderența oamenilor la asemenea legi. Datorită informației să se realizeze un sistem de testare, de consultare electronică. Cît privește ieșirea din criză cred că omul care și-a pierdut încrederea în instituțiile societății, trebuie să-si recapete această încredere. Dacă nu va fi eliminat vidul de încredere, nici în 10-20 de ani nu se va putea face nimic pentru îmbunătățirea situației.

Sorin Bejan: Soluția ieșirii din criză? Să intervină statul în primul rînd prin legi. Sentimentul libertății a degenerat în libertinism, dintr-o greșită înțelegere a democrației

după 1989. Dat fiind vorba de legi, aş observa că uneori nu sunt bine aplicate. Aceasta nu este bună. Pentru legislație, un model găsim în Elveția. Cînd Parlamentul dezbat legile, populația asistă efectiv, adunându-se în jurul clădirii și reacționează la acea lege.

Ioana Ene: La întrebarea ce trebuie să păstrăm din tezaurul poporului nostru, din experiența lui pentru a depăși perioada de criză, pentru a construi un viitor prosper, aş spune - încredere. Ne trebuie foarte multă încredere; mergînd pe stradă văd oamenii triști, au o privire în care se citește neîncredere în ziua de mîine. Nu mai au zîmbetul caracteristic poporului român, privirea aceea în care am putea spune că există lumină; se întrebă dacă mîine va fi mai greu, dacă poartă pîinea, dacă peste un an sau doi nu vom dispărea ca nație; poate e un fel de exagerare, dar eu aşa văd în jur.

Red.: Credeți că există pericole atât de mari?

I.E.: Suntem momente în care mă gîndesc la așa ceva, pentru că totul pare o eroare; am impresia că există undeva, cineva care ne îndeamnă să greșim. În Parlament se adoptă legi; după ce se aplică se ajunge la concluzia că suntem greșitori! Trebuie ceva, o schimbare care să redea încrederea oamenilor în viitorul țării și în felul acesta putem munci, pentru că lipsește pofta de a munci, de viață și aceasta este un lucru foarte grav. Dacă vom continua să nu muncim, să nu creăm, putem trece printr-o perioadă bolnavă și dacă nu vom găsi medicamentul care să înlăture suferința... Dar soluția suntem noi însine; se greșește însă "sus", unde, aş spune, nu suntem oamenii de care avem nevoie. Nu toti, dar cei care leș în evidență suntem chiar cei care nu trebuie.

Red.: În filmul "Caracatița", un mafiot afirma: "Alegem pentru acțiunile noastre Africa pentru a deversa acolo toate gunoialele noastre, toată otrava noastră." M-am inspirat la ideea că cineva se va fi gîndit la fel și în ceea ce privește România!

Sorin Bejan: Se pare că există cineva din afară care urmărește decăderea noastră morală și economică, care va fi spus poate la fel: "să alegem România pentru răul nostru!"

Ioana Ene: Da, și de aceea v-am spus că există pericolul de a dispărea. Ce să păstrăm din trecut? Mîndria de a fi român. Pentru că nu era o vorbă goală cînd se vorbea despre mîndrie. Vorbeamu-n pentru că mi se impunea, ci pentru că eram mîndră că suntem româncă. Si aveam impresia că nu există o altă țară ca a mea. Si acum am această impresie, însă, în jurul nostru totul e trist.

■ A consemnat
Georgeta RUȚĂ

**împlinirea
a 60 de ani
de la
nașterea
lui Nichita
Stănescu
a fost
sărbătorită
la
Academie
Română
printr-o
sesiune
omagială
consacrată
marelui
poet.**

ORDINE MONDIALĂ cu germanii dezordinii

"Ceea ce e bun pentru America este bun și pentru Lume!" Sunt cuvinte roșite cu măndrie, dar și cu emfază, chiar cu orgoliu de către Bill Clinton la 20 ianuarie a.c. în momentul cînd preluă conducerea Statelor Unite. Fraza citată nu este nici-decum o figură de stil. Ea exprimă, după părerea mea, cel mai bine viziunea americană despre "Noua Ordine Mondială", viziune enunțată de fostul președinte George Bush, după ce SUA au rămas singura superpotere existentă pe plan mondial.

Rămîne de văzut dacă Statele Unite vor reuși să facă din adevărul lor și adevărul întregii Lumii, acceptat și împărtășit ca atare. Mulți socotesc că SUA nu au mijloacele necesare pentru aceasta; mărturisesc că mă număr printre cei care gîndesc astfel. Si mai mulți consideră că nici Lumea nu va fi dispusă să privească binele pentru America drept propriul său bine. Si, iarăși, în ceea ce mă privește mă număr printre acești mulți.

O uriașă concentrare de putere

Problemele unei noi ordini mondale se pun în condițiile unei extraordinare concentrării a puterii în lume -economice, științifice, tehnologice, militare, politice, o concentrare fără egal și precedent în istorie. În însemnările de față mă voi referi doar la nivelul Produsului Național Brut, pe categorii de țări, nivel care reiese un aspect de bază al Puterii în sensul menționat mai sus.

Astfel, potrivit ultimelor statistică Băncii Mondiale (World Development Report 1992), țările cu cel mai înalt grad de dezvoltare în ceea ce privește valoarea produsului intern brut (bunuri și servicii), țări care reprezintă 16,5 la sută din populația globală, realizează 83,1 la sută din Produsul Mondial Brut (P.M.B.). Țările cu un nivel mediu de dezvoltare, conțin pentru 21,9 la sută din totalul populației, le revin 12,4 la sută din Produsul Mondial Brut. Iar țările cele mai puțin dezvoltate, în care trăiesc 61,5 la sută din tot oamenii Planetei dispun doar de 4,5 la sută din Produsul Mondial Brut. Spre a oferi cititorului o imagine mai concretă asupra a ceea ce se află în spatele acestor procente, iată cîteva cifre absolute: în țările cele mai puțin dezvoltate, în care se realizează, deci, doar 4,5 la sută din PMB, trăiesc 3,058 miliarde locuitori; la polul opus, în țările cu cel mai înalt nivel de dezvoltare, care beneficiază de 83,1 la sută din totalul bunurilor și serviciilor produse pe glob, trăiesc doar 816,4 milioane de locuitori.

Pusă în lumina datelor reproduce maius, problema concentrării puterii în lume rămîne în contextul tradiționalei relații Nord-Sud, a Nordului dezvoltat și a Sudului subdezvoltat sau în curs de dezvoltare. Din perspectiva unei Noi Ordini Mondiale, acest context, oricît de răscolut și relevant ar fi, rămîne totuși insuficient; mai mult, el lasă în afara atenției aspecte esențiale și indispensabile pentru înțelegerea condițiilor generale de evoluție în lume.

O ordine care aruncă în sol semințele dezordinii

În perspectiva istorică, este lipsă tendință restrîngerei cercului de privilegii ai puterii în lume.

creșteri însă, de altfel foarte inegale în țările în curs de dezvoltare, sunt mult inferioare celor realizate în economia reală (în cifre absolute) de către țările dezvoltate. În plus, în condiții cînd, ca regulă, populația țărilor subdezvoltate crește mai repede decît cea a țărilor dezvoltate, pondere țărilor în curs de dezvoltare în totalul populației Planetei crește, iar cea a țărilor dezvoltate scade.

La aceasta se adaugă un fenomen apărut în ultimii ani: degradarea economică, inclusiv industrială a fostei URSS și a fostelor țări sociale europene. Nu discut aici, în perspectivă istorică, ce înseamnă prăbușirea regimurilor totalitare și tranziția spre economia de piață a unui mare număr de țări din Europa și Asia, totalizând aproape 400 milioane de oameni. Din punctul de vedere al rîndurilor de față e interesant de semnalat că creșterea de la economia de stat, centralizată la economia de piață pune în condiții de depreciere un uriaș aparat productiv. Potrivit unor statistică, înainte de schimbările radicale din anii '89-'90, țările cu economie centralizată dădeau cca 35 la sută din producția industrială a lumii. Repet, nu pun în discuție necesitatea, sensul și rostul reformelor în țările respective, cînd, pur și simplu, constatărea că aparatul productiv care dădea 35 la sută din producția industrială a lumii se află într-un proces rapid de degradare, o bună parte din el fiind, probabil, sortit dispariției. În acest sens, se poate afirma că în prezent în țările est și central europene și în spațiul fostei URSS se înregistrează cele mai mari distrugeri de capacitate productivă, inclusiv manufacтурări pe care omenirea le-a cunos-

cut în timp de pace!

Această degradare a potențialului productiv într-un mare număr de țări tinde să se situeze pe acestea pe poziții inferioare în ceea ce privește nivelul dezvoltării în ansamblu țărilor lumii și, pe de altă parte, să îngusteze încă mai mult cercul și așa îngust al lumii dezvoltate. Desigur, este de presupus și de sperat că reformele, modul cum acestea vor fi înfăptuite să pună pe baze noi economia țărilor aflate în prezent în tranziție și să permită redresarea lor, inclusiv în ceea ce privește locurile lor între celelalte țări ale lumii din punct de vedere al nivelului de dezvoltare. Aceasta este însă, mai bine zis poate fi, perspectiva; deocamdată, tendința este cea pusă în evidență mai sus. Raportul pe 1992 al Băncii Mondiale din care am extras datele reproduce mai sus înscrise pentru 1990 țările est și central europene pe diferite poziții între țările cu nivel mediu de dezvoltare. Cum le vor plasa însă noile rapoarte ale Băncii aproape de starea lor în anii '91 și '92, după scăderile masive și continue ale producției de bunuri și servicii? Semnalizez în această privință că Raportul pe '92 al Băncii Mondiale nici nu prezintă situația țărilor care au rezultat prin destrămarea fostei URSS! Este, deci, evident, că probabil pe termen scurt, poate și pe termen mediu procesele ce se petrec în o parte din Europa și Asia singularizează încă mai mult partea atât de îngustă a Planetei care se bucură de un înalt nivel de dezvoltare.

Supun acum atenției cititorului cîteva aspecte mai puțin discutate de obicei, ceea ce nu le face însă nicidecum, mai puțin reale.

Anume, țările dezvoltate sunt concentrate în emisfera nordică a globului, cu excepția Australiei și Noii Zeelande.

Apoi, lumea dezvoltată e populată de omul alb, cu singura excepție

a Japoniei.

De asemenea, această lume aparține creștinătății, mai precis unei ramuri a creștinătății, cu excepția aceleiași Japonii. Creștinismul, fără ortodoxism, cu diviziunile sale canonice și nu numai, iată religia dominantă în zona dezvoltată a globului. Nici una dintre celelalte mari religii ale Lumii nu este prezentă în această zonă. Dacă adaug și împrejurarea că această lume dezvoltată, iarăși cu deosebirile pe care le aduce Japonia, aparține unei anumite culturi și unui anumit tip de civilizație, atunci devine încă mai evident că partea dezvoltată a lumii este numai restrânsă, ci și particulară, specifică.

Așadar, omul alb, creștin neortodox, trăind în zone din emisfera nordică: America de Nord și Europa occidentală, acest om împreună cu cele 124 milioane de japonezi, este deținătorul și beneficiarul acelei puteri excesiv de concentrate pe care o evocam la începutul acestor însemnări.

Această concentrare de putere, în fruntea căreia se situează Statele Unite ale Americii, unică superputere existentă, este stilul pe care se vrea a se clădi Noua Ordine Mondială. Promotorii acestei vizionări deosebită împotriva lui sunt în același timp și strîmb este acest stil față de imensitatea Lumii, cînd de colorată și diversă este specia umană care populează Globul față de relativă uniformitate a regiunilor dezvoltate ale Terrei.

Deschide o asemenea viziune, născută și hrănitoare doar din solul părții dezvoltate - și privilegiate - a societății umane o perspectivă realistă pentru o Nouă Ordine care se vrea Globală? Un răspuns afirmativ la o astfel de întrebare mi se pare hazardat într-un înalt grad. Dar despre acest lucru, în alte însemnări.

■ Constantin VLAD

DIN PRESA INTERNACIONALĂ MINORITĂȚILE ÎN BALCANI

Ziarul bulgar "DUMA" (nr. 58/1993) publică un articol pe marginea sesiunii de iarnă a Reuniunii parlamentare a Consiliului Europei, care a adoptat textul protocolului suplimentar la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ale persoanelor aparținând minorităților naționale. În următoarele luni își va spune cuvîntul în acest sens și Consiliul ministerial, după care, la prima întîlnire la cel mai înalt nivel a șefilor de stat și de guvern ai țărilor membre în CE (în octombrie, la Viena) urmează să se adopte o procedură privind semnarea protocolului.

Drepturile diferențelor tipuri de minorități, sau mai exact ale persoanelor aparținând acestora reprezintă o problemă globală căreia Europa încercă să-i găsească o rezolvare pe plan regional. Evident, se impune găsirea unei soluții juridice echilibrate care să nu umbrească esența politică a acestei probleme deosebit de complexe.

Prin natura sa juridică, protocolul suplimentar este un acord internațional cu pretenția de a ocupa un loc important în dreptul umanitar european. Includerea sa în sistemul Convenției Europene pentru Drepturile Omului asigură mecanismul de control al Convenției, precum și o serie de alte drepturi fundamentale.

În final, protocolul suplimentar adoptă o filosofie a caracterului individual al drepturilor minorităților, fapt ce îl face realizabil și realist. A fost respinsă concepția abordării colective a drepturilor minorităților, ce ar fi avut urmări politice imprevizibile. Subiect de drept sunt persoanele aparținând minorităților, nu însă și minoritățile însăși.

Aprecind la justă valoare actualitatea și părțile pozitive ale protocolului suplimentar, ar fi inadmisibil să închidem ochii în fața unor proble-

me care nu permit adoptarea unei atitudini fără echivoc față de el.

Renunțând la rezerve și folosind foarte rar formularea "conform legislației naționale", protocolul suplimentar intenționează să impună cu forță un model absolut unitar privind drepturile minorităților în întreaga Europeană. Aceasta nu ține seama de specificul diferențelor regiuni. Una este realitatea în Balcani, unde drepturile minorităților pot constitui un pretext pentru pretenții teritoriale, și cu totul alta este situația în Europa de nord, unde nici chiar "drepturi colective" nu ar prezenta un pericol. Nu există granițe interne și externe privind securitatea. În dimensiunea internă și externe și securitatea privind securitatea. În dimensiunea internă și externe și securitatea privind securitatea.

În pofida abordării individuale a drepturilor minorităților, protocolul suplimentar nu a reușit să se dețină categoric de concepția inițială privind caracterul colectiv al acestor drepturi. Există paragrafe care sugerează drepturi colective (punctul 5 din preambul, art. 11, 12 și altele).

Protocolul suplimentar șterge

granițele dintre diferențele tipuri de minorități, comunități, grupuri. Varietatea de facto a minorităților este pusă sub același numitor comun formal de "minoritate națională". Trebuie avut însă în vedere că în decembrie 1992 Adunarea Generală a ONU a adoptat "Declarația privind drepturile persoanelor aparținând unor minorități naționale sau etnice, confesionale, de limbă". Conform întîlnirii de la Geneva privind problemele minorităților naționale (iulie 1991), "nu toate deosebitile etnice culturale, de limbă, confesionale duc obligatoriu la apariția de minorități naționale".

Constituția Bulgariei consfințează juridic principalele realități bulgare, și anume caracterul uniațional al statului bulgar și forma unitară a orîndurii de stat. În Bulgaria există diferențe comunități etnice și grupuri, dar nu sunt menționate minorități naționale în legislația sa. Cei ce în Bulgaria sprijină necondiționat protocolul suplimentar ar trebui să răspundă la cîteva întrebări privind Constituția. Se orientează oare spre ideea unui stat bulgar binațional sau multinațional, care inevitabil ar duce

la crearea de autonomii, sau vom rămîne la forma de pînă acum de stat bulgar unitar în care trăiesc comunități și grupuri cu caracter diferit, care, ca parte a națiunii, se dezvoltă o dată cu ea? Se orientează oare spre introducerea unei a două limbi oficiale în administrație și în justiție în zonele cu populație amestecată? Fac oare o deosebire între a învăța limba maternă și a primi cunoștințe în limba maternă? Diferitele părți ale populației din Bulgaria trebuie să se autoizoleze sau să se integreze? Este posibil oare să fie sprijinită o formulare potrivit căreia persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să înființeze partide politice, și să se afle cînd se va desfășura în Constituție?

O rezolvare justă și lipsită de pericol a problemei minorităților ar fi găsirea unor dimensiuni de drept internațional care să fie acceptabile pentru toată lumea în vederea unei dezvoltări neconflictuale a națiunilor și a diferențelor grupuri de minorități, lăudându-se că aceasta este în totală contradicție cu art. 11, aliniatul 4 al Constituției?

Se impune adoptarea unei poziții naționale care să fie susținută în fața Consiliului ministerial al CE la Strasbourg. Protocolul suplimentar ar putea fi de-a întregul acceptabil dacă s-ar renunța la interdicția de a avea rezerve și dacă s-ar elimina din cadrul său toate elementele referitoare la abordarea colectivă a drepturilor.

Costul unui abonament trimestrial este de 600 lei. Plata abonamentele se face prin mandat poștal sau disponibilitate de plată pe adresă: Fundația "România de Mîine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamentele se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, sect. 1 București - România.

REVISTA
OPINIA
n a t i o n a l ă

TIPOGRAFIA

FED

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Nicoleta ANGHEL

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon 675.68.45